

NÖVELDEI ÉRTESÍTÉS.

A szünidőt külföldön szándékozván tölteni, szerencsém van tudósítani az illető tisztelt szülőket, miszerint a jövő 1875/6-ik tanévre már több újonnan belépendő növendéket beírtam. s a beírásokat, távollétomban mindenképp folytatva teljesítendő helyettesem, BARZÓ JÓZSEF tanár úr, ki az ide vonatkozó felvilágosításokkal s intézetem programjával, kívánatra, Kész szívvél szolgál Budapesten, ezüke-utczában 6. szám-alatti sajtó házában.

Felvezek pedig **elemi és gymnasiumi oktatásra**, minden erre képes és 6 évesnél idősebb gyereket, kik lehetnek:

1. **Bentakók**, teljes nevelésre és ellátásra;
2. **Bejárók**, csupán a tanulást véget;
3. **Felkészítők**, kik a tanuláson kívül, dében az intézetben étkeznek; és
4. **Estvélő tanulóira** is, vacsoráig, az intézetben maradók.

Az új tanév kezdetét hírlapilag fogom, a nek idejében közölni.

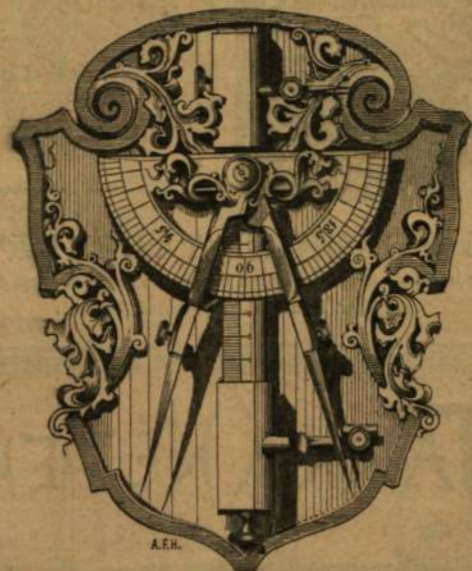
Szőnyi Pál m. k.,

királyi tanácsos,
magán-finövelde-tulajdonos.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irodalmi intézet kiadásában Budapestben (egyetem-utca 4-ik szám a.) megjelent és minden könyvtárban kapható:

Vezérfonal rajzolásban

körzövel és vonalzóval.

Reál- és ipartanodák használatára

HEISSIG NÁNDOR

után

Dr. SZABOKY ADOLF

k. egyetemes tanár.

Harmadik bővített kiadás.

7 idomtáblával és 250 idommal.

Ara füve 2 frt 80 kr.

Magyar

pénzügyi törvény-isme.

Törvények, szabályrendeletek, utasítások és egyéb hivatalos források alapján, a tudor- és ügyvédjelöltek igényeire alkalmazva.

Rendszerbe foglalta

Dr. MARISKA VILMOS.

I. füzet.

Ara az egész műnek 2 frt 80 kr.

A második füzet szeptember havában fog megjelenni.

Dr. Steinbacher, udv. tanácsos

összes művei.

1. *Handbuch des Naturheilverfahrens.* Ara 3.50
2. *Die männliche Impotenz und deren radikale Heilung.* Ara 3 frt 30 kr.
3. *Hämorrhoidal-Krankheiten und deren Heilung.* Ara 4 frt 30 kr.
4. *Asthma, Fetters, Corpulenz, und deren Verhütung.* Ara 42 kr.
5. *Handbuch der Frauenkrankheiten.* Ara 3.50 kr.

Megszerezhetők alulirt intézet által. Közelebbi felvilágosításokat a gyógy-használat, intézeti beendzés és gyógy-árakról az előrajz és számlával szolgáltató, a nyet díj nélkül küld

dr. Steinbacher udv. tanácsos
te mézeti gyógyintézetének igazgatója.
Brunthalban (München mellett).
(H 8563)

EAU FIGARO

Société d'Hygiène Française Paris, Boulevard Bonne-Nouvelle
Teinture speciale pour les cheveux.

Hasonlíthatatlan szer az őszülő haj rendbehozására. Az Eau Figaro sem a bört, sem a fémremüt nem szennyezi be, az ősz hajnak előbbi természet-tes színet-ét a haj az őszlása nélkül visszaadja, és a kenőcsöt és olajt tökéletesen pótolja.

Ara 5 franc = frt 2.50.

Egyedüli raktár

Párisban FAX K.-nál rue de la Paix 9.; Budapesten **Vértessy Sándor**, m. k. udv. ill-tszerezőnél, Kristóf-tér 1. sz. alatt.

Levélbeli megrendelések pontosan (utánvétel mellett) teljesítenek.

Rugany-gyártmányok.

Vízmentes esőöltönyök. Bő fevő, mindkét oldalán kinyitható kabát, harna, belsővel, ujjakkal és térdfelekkel, 88" hossza frt. 7.50, 42" frt. 3.-, 46" frt. 3.50, 50" frt. 4.50, 54" frt. 5.50. Erős fekete kocsizó-köpeny, ujjakkal és térdfelekkel, 46" frt. 12.-, 50" frt. 13.50, 54" frt. 15.-. Elegans fehér és világos külsejű öltönyök és köpenyek 15 frtől 30 frt. Dupla utcai felöltők frt. 24-30, fekete **F. U. K. B. A. T. O. K.** frt. 6.50-8.50. Lovaslat lábszárvédők páris frt. 3.50, gumiból való rugany kamaschnak páris frt. 3.00-4 frt. **Mau és fia** legjobbaknak bizonyult londoni gyermekszoptató szilkei, eredeti csobban kocsikkal frt. 1.-. **Vízmentes rugany ágybetétek** gyermekek és betegek számára, nagyok szerint 9" kr., frt. 1.50, 1.80, 2.25, 2.-, 3.75. **Anyamellvédők** ábra 40-80 kr. **Anyatejfejek** 85 kr., 2 frt 20 kr. **Körömlök** nagyobb állóver- és anyaméh-fecskendők 5 nagyságban, frt. 2.50, 2.75, 3.-, 3.75, 4.50. **Ily alakú kis fecskendők** 40, 75, 9 kr. **Szivattyús átvétel (Clyster) fecskendők** frt. 3.50, 4.-, 4.75. **Léggel tölthető rugany-párnák,** felpárnák frt. 4.50-8 frt g. gömbölyt és suog stb. párnák frt. 2.75-3 frt g. nyakoszorók, pólók stb. **Vízle-édények, vize-ó-receptensek** hólyaggyengességben szenvedők számára, s egyéb sebészeti eszközök, igen kedvelt és **ezüst-erő rugany-járatékek,** mint csörgők, habók, bobokok, madarak, állatok stb. **Minden nagygyógy ruganylábda** és sok egyéb tárgyak, melyekről szívesen szolgálunk részletes árjegyzékünkkel.

KERTÉSZ és EISERT Budapest, Dorottya-utca 2. Irásbeli megbízások utánvétel mellett gyorsan elkészítetnek.

Budapest, augusztus 15-én 1875.

33-dik szám.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEK: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft. Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft., félévre 4 ft. Csupán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft., félévre 3 ft. **XXII. évfolyam.**

HIRDETÉSEK DÍJA: Egy hatzszor használt postai sor, vagy annak helye egyszeri írtatásnál 15 krajczár; többszöri írtatásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden írtatás után 30 krajczár. Kiadó-hivatalunk számára hirdetőnyeket elfogad Bécsben: Haasenstejn és Vogler Wallfischgasse Nr. 10, Mosse R. Seilerstätte Nr. 2 és Oppelk A. Wollzeile Nr. 22.

O'CONNELL DÁNIEL.

1775-1847.

Huszonnyolcz éve már, midőn O'Connell szava utolszor hangzott a parlamentben, meggyengült, megtört hangon kérve segélyt az 1847-ki, irlandi roppant éhség ellen, s már nagyon sokan, sőt tán legtöbben elfeledték a „nagy izgatónak“ személyes jellemvonásait, azok közül, kik születésének évfordulóját ünnepelték. Igy szól egy angol hírlap O'Connell most összegyűjtve megjelent beszédeinek ismertetésében. De ha személyes jellemvonásainak emléke halványult is, hatása ma is él az ir nép életében, vágyaiban és törekvéseiben, s midőn születésének emlékét ünneplik s elégtételt adnak a vén korában sok tulbulgó tanítványától elhagyott, csaknem népszerűtlenségre jutott „vén oroszán“-nak: a sírjára tett koszorúk azt is hangosan jelentik, hogy az ir nép még nem tartja befejezettnek azt a küzdelmet, melynek legnagyobb bajnoka O'Connell Dániel volt, a „liberator“.

O'Connell nem ismeretlen a magyar politikusok előtt, sőt pályája elején hatása is volt Magyarországon. Az irlandi elnyomott katolikusok politikai vezéré a magyar államférfiak rokonszenve is kísérte 1825 után, midőn a reformtörekvések megindultak, s a vallásfelekezetek ügyeiben folyt viták nálunk is napirendre kerültek. A francia liberális párt és sajtó által az európai hírnév szárnyaira emelt ir szónok beszédei a vallásfelekezetek egyenjogosítására nálunk is szolgáltak, ha egyébbel nem, példával. A magyar katolikus államférfiak szabadelvű része önként törekedett megadni, sőt kivívni a protestánsok számára a teljes egyenjogúságot akkor, mikor a protestáns angol államban O'Connellnek még a politikai jogok élvezetét is csak hosszas küzdelmek árán sikerült megszerezni katolikus polgártársai részére. Itt azonban határt is ér a rokonszeny O'Connellnek nem ugyan személye és egyszerű izgatási modora, hanem politikai eszméi iránt, mert a magyar államférfiak a törvényesség és történelmi jogok ellenére is elszakadásra törekvő nemzetiségek vágyaival nem rokonszenvezhettek sem hazai viszonyaink szempontjából, sem a törvényes viszonyok iránti állandó tiszteletnél fogva, mely maig is fő alapja politikánknek.

O'CONNELL DÁNIEL.

A „Franklin-Társulat“

magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, VI. egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

Magyar földadó-kataster.

Az 1875-ik év márczius 30-iki VII-ik alaptörvény s az ezzel kapcsolatban álló kormányrendeletek, szakmívelési utasítások elméleti s gyakorlati magyarázatával, számos rovatos táblázat, mintadolgozat s irománypéldákkal ellátva.

Földadó-katasteri országos, kerületi, megyei bizottságok, helyi bizottságok, községelöljének s földbirtokosok használatára.

Írta
MÉSZÁROS KÁROLY.
Ara füve 2 forint.

Reisehandbuch für Ungarn

nebst
geographisch-statistischer Uebersicht und kurzgefasster Geschichte des Landes.

Von
C. v. KRAYNIK.
Mit einer Eisenbahnkarte von Ungarn und einer Uebersichtskarte der Central-Karpathen mit den nächsten Voralpen.
Preis gebunden 1 fl. 50 kr.

O'Connell Dániel Carhenben, Irország Kerry megyéjében született, ősi birtokos, de elszegényedett katolikus családból, 1775. augusztus 9-én. Első iskoláit végezve, Belgiumban folytatta tanulmányait selőbb Louvainban, majd a saint-omeri angol kollégiumban tanult, melyet azonban korán el kellett neki hagyni a francia forradalom kitörése miatt. Az angol kormány, bár szűk marokkal, de Észak-Amerika elszakadása után mégis csak részesítette az ir népet némi kedvezményekben, s épen 1792-ben az ügyvédi pályát is szabadá tette a katolikusoknak. O'Connell is azonnal e pályát választotta s törvénytudás és joggyakorlatban kitöltve a négy évet Londonban, 1798-ban ügyvédnek esküdt fel az ir fővárosban, Dublinban.

A francia forradalom kitörésekor az ir nép közt is nagyon meg volt gyűlve a gyűlékony anyag, s azért hűségüket biztosítani kellett, s a katolikusok ismét nyertek egy engedményt: a választási jogban részesítették megválasztathatóság nélkül. Az angol kormány ezélen ezen és más engedményekkel csak az volt, hogy az ir parlamentet az angol parlamentbe olvasztassák s az uniót teljessé tegye, úgy hogy Irország önállóságának csak árnyéka vagy az se maradjon, s még ennek árán sem adta meg, dacára Pitt erőfeszítéseinek, az angol parlament a katolikusoknak az emancipációt, 1801. január 1-én állították be Szent Patrik (az írek védszentje) keresztjét az angol parlamentet Szent György (Anglia védszentje) és Szt. András (Skótszág védszentje) keresztje mellé.

O'Connell, mint fiatal ügyvéd, első nyilvános szónoklatát is épen az unio ellen tartotta, de még nem voltak annyira kifejlödvé politikai hajlamai, hogy ügyvédi pályáját, előmenetelét, jövedelmeit, mindent oda vessen a politikai pályáért. A mint azonban hazája az 1798-iki forradalmi kísérlet bukásának kedvezőtlen következményeit kezdte kiheverni, s az unioak semmi jó eredményt nem érezték: a mozgalmak, gyűlések és politikai küzdelmek megindultak, melyekbe O'Connell nemcsak belesodródott, hanem azokban fő s majd legfőbb részt is vett. A lángoló lelkesedés és a számító higadtság azon vegyülete, mely egész életét át jellemezte, már pályája kezdetén is meglepően mutatkozott. „Keveset előbb, de azt teljes erővel, s azután a keveséről többre“: ez volt politikai eljárása, melyet csak vén korának elfoglalt szenvedélye gyengített meg.

Tevékeny részt vett az egymásután alakult katolikus egyesületekben, melyeknek ezélen volt az emancipáció kérdése iránt érdeklődést kelteni, s újabb és újabb mozgalmak által mindig szőnyegen tartani e megoldatlan feladatot. A katolikus bizottság ellen az angol kormány 1811-ben jónak látta fellépni, s többeket elfogatott tagjai közül. O'Connell oly fényes sikerrel szónokolt társai védelmére a csupa protestánsokból állott jury előtt, hogy az kénytelen volt az összes vádlottakat felmenteni. A katolikus egyeteket azonban nem voltak elég kitartók, s csak a kormány vagy a parlamenti ellenzése adott nekik ösztönt a továbbműködésre. Így midőn a parlament elé került 1812-ben a katolikus kérdés, s az alsóházban nagy többséggel keresztül ment, de a lordok házában egyetlen egy szavazattal megbukott: ez annyira fokozta az elnyomottak buzgalma saját ügyük iránt, hogy fő védőjüket, törekvéseik lankadatlan, lelkes és hű bajnokát

vakon követték mindenben, s szónoklatát által is elragadtatva, oda emelték őt, a hol — mint maga mondá — „fejedelmek is irigy szemmel nézhetnek rá.“

A lelkesítő, buzditó szónok azonban nemcsak pártját ragadta el, hanem ellenfeleit is izgatottságban tartotta, s maró gúny, kegyetlen támadások, kiméletlen leleplezések egymást érték a gyülekezetekben tartott beszédein. Párba jra hívták, de ellenfelét lelőtte, egy másik párba jában a törvényszék akadályozta meg, s ekkor szilárdul megfogadta s meg is tartotta, hogy soha nem vív. Nagyobb azonban mindezeknél az a kitűnő fegyelem, melylyel a lánglelkű izgatott pártját rendben tartotta. Az a mivelélen, iszákos, szilaj tömeg mindegyre épült O'Connell nemes hatása s a mértékletességi egyeteket befolyása alatt, úgy hogy Irországban a rend egy-egy időre tökéletesen helyre állt. „Mit a személybiztonsági törvénynek („habeas corpus act“) csaknem szűnet nélküli felüggesztése, mit a rendőri intézkedéseknek egész hálózata, mit Angliának vörös zsoldosai nem eszközölhetek, azt mintegy varázshatalommal létesítette az egyesület élén O'Connell“, — írja róla Szalay László.

A kormány majd ismételve vád alá fogta O'Connellt, de fölmentették, majd tanácskozással kezdett vele, melyek O'Connellre főleg végződtek, bár sikerök nem lett. A választások mindinkább a szabadelvűket diadalával végződtek Irországban, s nagy részök O'Connell befolyása alatt. 1828-ban a katolikus kérdés ismét keresztül ment az alsóházban s a lordoknál ismét csak megbukott. Ekkor egy választásnál (a clare-i kerületben) O'Connell a kormány egyik tagja ellen fellépett jelöltül, bár választható sem volt, s roppant többséggel megválasztották, hogy menjen el hirdetni „Irország föltagadását és Anglia bitorlásának végőráját a brit parlament korlátainál.“ A következő év márczius 30-án végre Wellington kormánya jónak látta engedni, s ekkor egyhangú felkiáltással elfogadta az alsóház a katolikusok felszabadítását, hozzájárult a lordok háza iss 1829. április 13-án már szentesítve is volt a törvény. O'Connell most ismételve megválasztott, s a teljes számmal összegyűlt 2500 választó egyhangú szavazattal. Parlamenti székét haláláig megtartotta s minthogy ügyvédi irodáját s minden magánfoglalkozását elhagyta népe érdekében: a közönség gazdagon kárpótolta önkéntes adományaival, melyekért viszonzásul a nagy „liberator“ a protestáns államegyházi alkotmány megdöntéséért, a teljes egyenlőség helyreállításáért s végre Irország elszakadásáért retenthetetlenül szónokolt, fáradhatatlanul izgatott, úgy hogy utóljára a kormány 66 éves korában is vád alá fogatta (1841-ben) s elítélte, be is záratta, s csak a lordok házában felmentő ítélete szabadította ki.

A fogság, bár nem tartott sokáig, megtámadta egészségét, vakmerőbb s tapasztalatlanabb tanítványai megtámadták politikai mérsékletét és eljárás módját, s utóljára nyílt szakadás tört ki O'Connell „vén ir“-jei s az „ifju írek“ között, melyet a róm. kath. papság minden törekvései sem tudtak meggátolni. A papság egész serege, püspökök úgy mint plebánosok, mind O'Connell mellett maradtak, de hiába, egészsége megrendülvén, Olaszországba sietett, hol 1847. május 15-én Genuában fejezte be küzdelmes életét.

Az európai közvélemény megállapodása szerint, — s ezt az angol politikusok is elfogadják — pályája tetőpontját a katolikus kérdés keresztülvitelkor érte el O'Connell. Az elszakadás mellett izgatása czéletalan, nem elég nemes, gyakran roszakaratu, s államférfihoz s tagadhatatlanul nagy tehetségeihez nem volt méltó. Élte végén már épen nem volt népszerű, de most majdnem harmincz év múlva, ahálás ir nép csak nagy jóltevőjét látja benne, gyengességeit feledi vagy megbocsátja. Hiszen annyira ir volt testestől, lelkestől, hibáiban és érényiben! S szónoklata is népének általános szónoki hajlamából fejtet és magasodott ki. Fenn maradt beszédei nem elsőrendűek, mert mindig rögtönözve beszélt, s kiadott beszédeit soha sem javította, utánuk se nézett. Nem volt ir ő, hanem beszéző szónok. Élénk megjelenése, gazdag hangja, lelkes tündöklő szemei, hangjának a szíveket elragadó nagyszerű hullámozása, a velök megszólalású átrészketető mennydörgése csodákat cselekedett. Angol ellenségei is elismerik, hogy hallgatóit a gúny fegyverével kitoró díhre, mely érzelmével könnyekre, erős szenvedélyvel lelkesedésre s bohó tréfiával visszatarthatlan kacajra indította néhány perc alatt. Egész lényé volt szónoki, mint Kossuthé, s neki anemzét híven és tisztán őriz meg emléket; letörli arról az emberi gyengességeket, mint a hálás gyermek apja emlékére, ráruház minden tiszteletet, mert oly nagyon szerette nemzetét. Az ir nép mindezt méltán teszi, mert a mennyi rokonszenvet a világ iránta érez: annak egy parányi részét alkalmasint Moore Tamás dalainak, óriási nagy részét pedig O'Connell Dánielnek, „az ő Dánielje“-nek köszönheti.

— r. — s.

Siessünk élni.

Nem vár reánk a futó élet
S a szárnyas percz, ha elrepül,
Majd lomha években kerül meg —
Ah ne ülünk hát tetlenül;
A míg csak bírja egy izom, míg
Eriünkben egy csöpp vér kering,
Hajrá! siessünk élni, s mint jön,
— Előre — hátra, — csak jerünk!

Ősz szálak gyűlnek majd fejünkre
S ráncokba süpped a mosoly,
A lepke lányok ránk se néznek,
Minden szép álom szétfoszol;
Majd bibliával, pápa-szettel
Babrálgatunk naphosszakat —
Hajrá! élvezzük a szerelmet,
A míg lehet, a míg szabad.

S jön idő, hogy a patikának
Meggóstonljuk minden levét;
Megárt, ha későn fekvünk le,
Még jobban, ha korán kelünk,
Egészégünkben egy quaterka
Jó bor csinál ezernyi kárt —
Hajrá! igyuk meg a mi ránk jut,
A míg a mámor meg nem árt.

Majd csak beszélünk össze-vissza
S a tetterő álomba vész,
El-elzsidba a zsöllye-széken
A fáradt láb, a gyöngye kéz,
S egy „régí nótát“ dudorászva
Sajnáljuk letűnt éveink —
Hajrá! tegyük a mennyi jót csak
Fiatall korunk tenni int.

Siessünk! Egy mogorra szellem
Utánunk nyomrul-nyomra jár,
S hiven feljegyzí perczekéi e
Mogorra szellem: a halál.
S ha kedve jó: a más-világra
Kiadja majd az úti-pénzt —
Hajrá! siessünk addig élni,
A míg az élet élni kész.

Szabó Endre.

Egy magyar nő harmadfél száz év előtt.

I.

Történeti kutatóink kutatása egy idő óta örvendetes lendületet vesz. Nemcsak az akademia gyűjtí össze és adja ki a „Monumenta Hungarica“ nagybecsű folyamában a feltalált nevezetesebb okiratokat az Árpádok, Anjouk és vegyes házból eredt királyok korából, nemcsak a régi magyar írók műveit fogjuk nemsokára összegyűjtve birni s az országgyűlések történetét és lefolyására birandunk bő és részletes adatokkal, nemcsak a diplomacziái levél- és jegyzékváltások, a mint azokat a bel- és külföldi levéltárakból nagy szorgalommal összeszedni sikerült, állandnak rendelkezésünkre: de már az idősakszerinti és helyi monografiák is tekintélyes halommal növekedtek ujabbban, sőt egyes hatóságok és régi családok is megnyitván leveles táraikat a történetbuvárok előtt, azokból egy-egy korra vagy épen alakra oly világos fény derül, hogy teljesen kidomborodva jelenik meg előttünk, mint egy-egy kép vagy szobor, azzal a különbséggel, hogy míg ezek csak a külsőt árulják el, addig a történész kutatása bele enged látunk egyuttal az általa fölvetet kor szellemébe, az általa előtűntetett alak lelkébe.

Történelmünk még nem sok oly alakkal dicsekedhetik, kiről elmondhatók, hogy teljesen ismerjük. Kivált a nők között, az egy Lorántffy Zsuzsannán, I. Rákóczy György nején s II. Rákóczy György anyján kívül alig van egy is, a ki tisztán körvonalozva állana előttünk. Pedig sok nő van, a ki fontos szerepet játszott történelmünkben, s kinek lelkületével, hajlamaival, vágyaival, szokásaival, nyert nevelésével s magán életével érdekes lenne megismerkednünk.

Az egyre szaporodó történeti anyag meg fogja hozni, részben legalább, ezt is. Ennek bizonyága az a közelebb megjelent munka is,* melyből, mint valamely tükörből tünik élénk egy nő alakja, harmadfél száz év előttől, kit eddig még névről is vajmi kevesen ismertek.

Igaz, hogy nem tartozott a nagy szerepvivők közé, nem nyult be döntő, határozó kézzel a világesemények kerekébe, — inkább élt saját érzelmeinek, férjének és az ő emlékének, gyermekeinek, családi ügyesbajos dolgainak, s történetleg nevezetes személyekkel is csak akkor érintkezett, mikor saját vagy hozzátartozóinak érdeke úgy hozta magával.

De épen azért érdekes ez alak, mert megismerünk benne egy főrangú nőt, egy hű feleséget és gyászoló özvegyet, gondos, szerető anyát, egy magyar matronát, nagy birtokok gondozóját, saját bonorum et jurium direktorát és gazdasszonyt a maga házi körében, — hová a nagy eseményekkel foglalkozó történelem ritkán enged egy-egy bepillantást.

Wesselényi Anna 1584-ben született Krakóban, hová atyja I. Wesselényi Ferencz Báthori István volt erdélyi fejedelemmel, később lengyel királylyal költözött volt ki. Vitézül vezérkedvén, annyira megnyerte a király kegyét, hogy egyik legbensőbb embere s kincstárnoka lett, s

* Wesselényi Anna öz. Csáky Istvánné életrajza és levelezése. Írta Deák Farkas. Budapest, 1875. Franklin-társulat. Ára 2 ft.

tőle báróságot nyert a landskróni uradalommal s Erdélyben a 26 faluból álló hadadi és nádasi jóságokkal. Nőtül bevén Békési Gáspár özvegyét, Sárkándi Annát, ezzel kötött házasságából származott fia István (W. Ferencz nádor atyja), második gyermeke. Anna, jelen rajunk hősnője, harmadik Erzsébet, Sapiecha hercegné és végre a negyedik, Pál, a jelenleg élő Wesselényiek törzsátya.

Wesselényi Ferencz 1594—5 körül elhalván, a kis Anna édes anyja gondjai alatt növekedett s az akkori időkhöz képest a legkitűnőbb nevelésben részesült. Nemcsak, hogy a gazdasszonykodásnak akkoriban megkívántató ezerféle ügyeihez és aprólékos bajaihoz jól értett, de rendszeres erkölcs- és vallástani ismeretekkel is bírt. Később, hosszú özvegyességében, elsajátította a német nyelvet, megtanulta a magyar jogrendszert és a pörös eljárás tekerésvény utait és fogásait, jártasságot szerzett a politikában s nagy könnyűséggel írt és levelezett sok jeles emberrel, a mi pedig abban a korban még férfiaknál is ritkaság volt, a nőknél pedig annyira szokatlan, hogy pl. menyé, Forgács Éva, alig volt képes néhány sort leírni, pedig az ország első tisztviselőjének, a nádornak leánya volt.

A kis Anna gyermekéje első éveit Lengyelországban tölté. Szülei csak 1590 táján költöztek Erdélybe, Hadadra s akkor lett belőle erdélyi leánya, magába szíván azt az igaz magyarságot, mely tetteiből, szavaiból s levalének minden sorából kisugárzik.

A szülék élete Hadadon sem volt nyugodalmas, peres ügyekben nagy utakat kellett megtenniök. Így a kis leány is már szenge korában hozzá szokott a fáradságos utazásokhoz, melyekben később egész életén át anyai részé volt, s hozzá ahhoz, hogy mig bátyja már mint serdülő ifju a pörös dolgok után járt, — addig ő a gazdaság rendbentartása körül legyen segítségé gondokkal terhelt édes anyjának.

Tizenhágy éves korában már a szépség és jóság oly hírében állott messze földön, hogy hihetőleg nagy volt kérőinek száma. Ő azonban egyet se fogadott el azok közül s 1600 táján keresztzegei Csáky Istvánnak lett neje, ki Erdélynek akkor egyik legjelesebb férfja volt.

Csáky István, bár akkor még csak 30 éves, nagy befolyású és nagy dolgokra hivatott volt. Mint Báthori Zsigmond fejedelem híve részt vett ama fejedelmi tanácskozásokra, a halálos ítélet elhatározta, s 1598-ban Mária Krisztiánát, mint a fejedelem megbízottja, Kőváról Gyula-Fehérvárra kísérte. A politikai teendőktől és hadjáratoktól szabad idejét jószágain töltötte, melyeket látogatván, útjába esett Hadad vára, s nem kerülhetett el figyelmét a vár szép leánya.

Azon időben a házasság dolgában rendszeren a szülék határozta, s a családi tanács öregjei előre kiszemelték az összekötendő párokat s mig a fiu tartozott atyjának engedelmeskedni, a leányos ház-nál nagy sértésnek vették, ha egy nem rokon fiu csak úgy látogatába ment — a leánynyal konspirálni, mint akkortáiban mondták.

Ha az ifju belenyugodott a tervbe; a szándokot rendszeren valami távolabbi rokon vagy barát, gyakran a lelkész által jelen-

tették be, s alkalmat kértek a „szemben létele“. Ha aztán egymásnak megtetszetek: akkor a fiu családjának legfőbb tagja megtette az ünneplés kérését s kijelöltetett a gyűrűváltás napja, mely már teljesen kötelezőnek s a visszalépés bármely részről súlyos sértésnek tartatott. Ugyanekkor állapították meg a hozományt, a möringot s az egybekelés napját.

Csáky, mint már férfi korban levő ember, alkalmasint e formalitások nélkül nyerte meg Anna kezét, s bizony a házasság azért mégis boldog volt, mert rövid időn három gyermekök születtek: Anna, István és László. Csáky jó viszonyát anyósával bizonyítja az is, hogy valahányszor országgyűlésre vagy hadba indult, nejét s apró gyermekeit anyósához szállította.

De a házasság nem volt hosszú tartamu. Csáky István 1605-ben, gyaníthatólag mérreg által, meghalt, s Wesselényi Anna három apró gyermekével özvegyen maradt.

(Folyt. követc.)

Királynék lakása és fürdőhelye Franciaországban.

A királyné az idén Normandia partján, Franciaország egyik legregegysebb vidékén választott magának nyári lakóhelyet, távol a nagy világ zajától, s közel a tengerhez, melynek edző hullámfürdőjét annyira megkedvelte. Sietünk bemutatni olvasóinknak ama két hely rajzát, melyek királynék ott időzése folytán egyszerre a leggyakrabban emlegetett helyek sorába léptek. Egyik a sassetot-i kastély, királynék ideiglenes lakóhelye, a másik Les Petites-Dalles tengeri fürdő.

Az egyikről is, a másikról is keveset, vagy semmit sem hallott eddiggel a világ. A legelterjedtebb francia utikönyvek egyike, a „Guide Diamant“ is csak annyit mond, hogy „a szép sassetot-i kastély nagyban disziti a környéket, mig gyönyörű parkja a közel Petites-Dalles-fürdő vendége számára mindig nyitva áll.“ Ez az ismeretlenség egyébiránt koránsem vált hátrányára e vidéknek, mert megkímélte azt a touristák ezreitől, kiknek nyomában a nagyvilági zaj jár. Sassetot és Petites-Dalles ép elhagyatottságuknak köszönhetik, hogy királynék választása rájuk esett.

„Sassetot le Mauconduit“ helység Fécamp városától tizenöt kilométernyi távolságra fekszik, s másfél ezer lakossal bír, a kik jóindulatu, békés természetű, szorgalmas emberek. A környék a legszebbek egyike. Dusan lombozott fák szegélylik mindenfelé az utakat és mezőket, ugyhogy a Fécamp felől jövő utas a faluból csak a templomtornyot látja. A mint azonban lekanyarodik a nagy országútról a faluba vezető utra, egyszerre maga előtt látja a kastélynak — képünkön is látható — homlokzatát. Ez a helység legelső épülete. Egy mély árok átépése után bejutni a helyenként fákól árnyalt nagy gyepterületre, melyen széles, kavicscsal behintett utak vezetnek a kastélyig, melyben most királynék lakik.

Az épület egyáltalán nem nagy, de annál vonzóbb látványt nyújt palával fődött szürke tetejével, vöröses falával és fehér ablakfaival. A kastély egyemeletes, nyolc ablakos homlokzattal és két épületszárnyval, melyekben három-három ablak van. Néhány lépcső a kastély egyedüli bejáratához vezet, honnét egy olajfestyemenyekkel diszített előcsarnokba jutni. A jobb szárny földszintjét a királyné foglalta el, a kinek lakosztálya egy elfogadó-, egy öltöző-, egy háló- s egy lakosztából áll. E helyiségek egyszerűen, de izléssel vannak burtozva. Az előcsarnoktól balra a kis ebédlő s az olvasó-szoba nyílik, aztán b. Nopca főudvarmester és Rónay Jácint püspök szobái következnek. Az emeleten Mária Valéria főhercegnő s az udvarhölgyek laknak. A kies kastély többször cserélt urat. Jelenlegi tulajdonosa, francia lapok szerint, Franker ur, a ki hat hétre körülbelől tízezer frankert adta bérbe a kastélyt, melynek szomszédságában a családtag épülete, majorság, kertészlak stb. van. Mindjárt a kastély mögött két park terül

el, egy kisebb s egy nagyobb. Gondozva azonban csak az előbbi van némileg. Az utóbbi egész reneteg, óriási fákkal, benőtt utakkal, s majdnem áthatolhatlan sűrűséggel.

Petites-Dalles helységbe az ut a kastély parkján visz keresztül, s fél óra alatt elérhetni a tengerpartig. Erdőborított, magas hegyek veszik körül a völgyet, melyen át az ut a tengerig vezet. Petites-Dalles falu összesen mintegy száz házzal bír, melyek egyetlen utcát képeznek. A házak igen vonzón néznek ki.

de csinos vendéglője szomszédságában levezet a homokos és kavicsos tengerpartra, melyet azonban dagály idején elborítanak a hullámok. A fürdővendégek jobbadára kora reggel fürdenek, még pedig kevés ceremóniával. Férfiak és nők fürdőöltözékben hagyják el lakásaikat s a falu egyetlen utcáján úgy mennek a tenger felé. Ez itten oly természetesnek talált szokás, melyen senki sem tüközik meg. Sőt akárhányan a fürdővendégek közül a kényelmes uszólónt meg tartják egész délelőtt, és csak az ebéd kezdete

ruhát, s aztán a hullámok közé veti magát. Bár kitűnő uszó, közelében mégis mindig egy angol uszómeister van, ki már tavaly wight szigetén is szolgálatában állt a királynénak. Az elővigyázat nem épen fölösleges, mert e partokon a hullámcsapás igen jelentékeny s az apály és dagály váltakozása rendkívül gyors. A királyné, kit a fürdőig rendszerint egy abisszini jelmezű szecsen követ, gyönyörű nagy dán ebet vezetve zsinóron, — fürdés után gyalog megy keresztül a falun. Az utolsó házak egyikénél aztán az

BEVÁNDOROLT CSERKESZEK BOLGÁRORSZÁGBAN.

A SASSETOT-I KASTÉLY. (Királynék lakhelye Franciaországban.)

Falaikat borostyán, folyondár és szőlőindák futják be. Ajtók, ablakok többnyire nyitvák. A kis kertekben gyermekek játszanak, s a padokon fürdővendégek csevegnek. A falu fértilkossága tavasztól késő őszig nincs otthon, hanem heringhulászatra jár az északi tengerre. Otthon csak az aggastyánok, nők és kis gyermekek maradnak.

A tenger csak a lejtős utca végéről látni meg, hanem annál nagyszerűbben lep meg aztán fonsége által. A partot hatalmas szirtek képezik, melyeket a hullámok alámostak és csodásan összezakgattak. Egy lépcső a helység egyetlen,

előtt öltöznek föl. Addig halásznak a parton, végig heverednek a homokban, szóval a „dolce far niente”-nek hódolnak. Este a kaszinóban összegyűl egy-egy apró mulatságra az egész vendégsereg, mely majdnem családias egyetértésben él.

Királynék egy udvarhölgy kíséretében naponként eljön Sassetot-ból, délelőtt 9—10 óra között, Petites-Dallesba fürdeni. Számára egy csinos kis fürdőkabint emeltek a parton, melyből egy vitorlavászonnal fedett folyosó-féle visz le a tengerhez. Ő Felsége a kabinban ölt uszó-

uralkodóné egy pohár friss tejet szokott meginni, melyet jelenlétében fejnek. A környék lakói határtalan tisztelettel viseltetnek a fejedelmi hölgy iránt, ki ott is azonnal meg tudta nyerni a szíveket.

Juhnyáj.

Már ha az ember uralkodó akar lenni, hát legyen juhász. Hígyje el, jobb, engedelmesebb és türelmesebb alattvalókat nem kaphat, mint ez esetben. Forradalmat nem csinálnak soha,

nem szegülnek ellene az abszolút hatalom által hozott rendszabályoknak s békén megérik a szabadság azon körével, melyet a miniszter — a kuvasz-kutya — belátása és jóakarata szab eléjük. Representatív államformát nem kívánnak, sőt még elnöküket, a vezérkóst sem kívánják suffrage universelle útján választani, hanem engedik szépen, békén magokra oktroyáltatni. Adóexekucziót ellenük indítani nem kell, önkényt beszállítják azt az államhatalomnak s a földnek, melyet lelegetnek. Aztán ellenetés

vitákkal keverjék fel a magok és mások epéjét, hanem, hogy delezjenek. S ha a vezérkolomp megkondul, megindulnak magoktól, mint a katoná a vezényszóra, pedig sohase tanultak „egze-czirozni.”

Ha az egész napot künn töltötték, a perzselő napon vagy szakadó esőben, s jó volna a méla esti csendben egy kis friss és hűs levegőt élvezni, megcsodál a juhász karikása s menni kell a zárt börtönbe, melyet juh-akolnak neveznek. És ők ezt nem nevezik az egyéni szabadság meg-

Dunai Bolgárország és a Balkán.

II.

Bevándorló cserkeszek.

A Balkán félszigetet, mely egykor a keleti kérdés megoldásának színhelye lesz, a leg-tarkább népvegyülék lakja. A nagy bolgár, illetőleg szláv tömeg, mely a birodalomnak ellenséges eleme, évek óta nagyon meg van gyöngítve

HAZATÉRŐ JUHNYÁJ.

PETITES-DALLES HELYSÉG. (Királynék fürdőhelye a normand tengerparton.)

nélkül engedik magokat fejteni, nyírni és megnyuzatni, követvén azt a német közmondást, hogy az állampolgár első kötelessége a békesség.

Már Petőfi is megénekelte, mint az erénynek kiváló hőseit, irván ekép: Türellem, te a birkák és szamarak dicső erénye.

Türik szépen a leghevesebb napot fűrtös bundában, engedik magokat a vízbe hányatni ötször-hatszor egymás után s nem nevezik ezt az egyéni jog ellen intézett szekaturának; ha jól laknak, összedugják fejüket, de nem azért, hogy konspiráljanak, avagy lármás parlamenti

szoritásának, sőt élénk megegyéssel kísérik a becsukási indítványt, mely megegyés az ő nyelvükön bizonyára éljenzést jelent.

A juhakolba bevonulnak egymás hegyén-hátán, ott kiröptük az illetéktelenül örökükbe toladott uruzpátort, a kakast, s összebúznak csendesben, nem panaszkodván a tömérdék kulancs ellen, hanem fizetik a veradót ennek is. Még csak a vakaródzást sem kísérik meg.

Bizony valamennyi király közt legkirályabb király a — juhász.

az által, hogy a fényes porta a Kaukaszról és Krimből a vallásrokon cserkeszeket és tatárokat közéjük letelepítette. A török és orosz nagyhatalmak közötti folytonos surlódás és ellenségeskedés folytán olyan harc foly e két hatalom közt béke idején is, mely sokkal nagyobb jelentőségű, mint a milyennek azt az avatlatlanok hiszik. E harc a betelepítés folytonos áramlata által foly a két fél között. Az orosz hatalom a Kaukaszt pár év előtt elfoglalván, s a mohamedán népeket, kik szabadságukért vitézül harcoltak, erős hegyekből kivonulni kényszerítette s

hogyan e hozzáférhetlen helyeket magának biztosítsa, az ő elvű és vallásrokon alattvalóit, a kőzárakat telepítette le oda. A lakhelyükből kiszorított cserkeszek nem tudván és nem akarván a lakhelyül számukra kijelölt vidékkel megbarátkozni, inkább választották a kivándorlást a török földre, hol számukra otalmat és biztos menedéket ígértek. Az oroszok a cserkeszek és krimi tatárok által elhagyott vidéket nem lévén képesek saját alattvalóikkal benépesíteni, viszont török alattvalókból toboroztak kivándorlókat. E célra leginkább a keresztény bolgárokat és az ormányokat kímélték kis ezeknek nagy számát, a bolgárokat Krimbe, az ormányokat pedig a Kaukaszus déli vidékeire telepítették le. Így mindkét hatalom a saját birodalmának szerzett erős támaszt a kivándorló és betelepített népekben. Törökország már 1861-ben kezdte meg a letelepítést a krimi tatárokkal, midőn több ezerre menő családokat telepített le a Duna mentén s különösen a Fekete-tenger és Duna közt elterülő Dobrudzsában. Az a letelepítés legnagyobb áramlatát a cserkeszek bevándorlása képezi. A Kaukaszusnak büszke lakói az északi kolosszus által leveretve, az ellenséges hatalom alatt, mint legigazított népek lakni nem akarván, inkább a kivándorlást fogadták el, s a török kormány hívása folytán, annak földre telepedtek le. A kivándorlás 1864-ben vette kezdetét, s a Kaukaszusból kivándorlott cserkeszek száma 236,718 lélekre teszik. E nagy tömeg, mely hajón szállítottatott a kisázsiai partra, egészség, betegség által annyira megtizedeltetett, hogy majdnem kétharmadára olvadt le. A török kormány, ugy az uralkodó, a főbb hivatalnokok és a török birodalom lakói jelentékeny adományokkal támogatták ugyan a cserkeszeket, de mi volt ez mégis annak a teljesen nyomorban és inségben lévő népnek, mely semmi jószágot, semmi vagyon sem vihett magával az orosz földről, mindent ott kellett hagynia azok részére, kik helyükbe letelepedtek. Kisázsia, hol a török kormány által kiküldött biztosok várták a bevándorlókat, telepítették le őket a számukra kijelölt vidékekre. Kisázsiaiban csak igen kevés családokat telepítettek le, mert ott a népség ugyanis jobbára mohamedan lévén, nem volt szükség rokon elemek közjének telepítésére. A legnagyobb tömegnek Európába, a Duna mentére és a Balkán vidékeire kellett tovább vándorolnia, hol a bolgárok zöme lakik.

A harcziás cserkeszek megjelenése nem kis aggodalmat támasztott a szláv népekben, mert belátták a porta szándékát, hogy a vallás- és elvrokon jövevényeket épen oda élkelte be, hol a szláv elem legerősebb és legsűrűbb volt. Nyilvánvaló volt és az ma is mindenki előtt, hogy a török kormány a szláv elem megfékezésére használá a fel szükség idején a vitéz, harcziás cserkeszeket, kik a szláv elemnek halálos ellenségei.

A cserkeszeket a szerb és bolgár határra egyenes vonalban le Albaniáig telepítették le először, hogy a szerbek és bolgárok közötti összeköttetést elvágyják és kezét fogjanak a szintén fanatikus albánokkal; aztán a Lom vidékét, a Rigómezőt és Pristina vidékét rakták meg, ez utóbbi helyen a montenegróiak megfékezésére. Cserkeszeket telepítettek a Balkán hegyeibe, hogy azokat biztonságban tartásuk, s egyáltalán mindenhova, hol a szláv elem túlsúlyban volt. De nemcsak önálló falvakban laknak, hanem szétszórvva bolgár falvakban is nagy számmal találunk cserkeszeket.

A bevándorló cserkeszek több törzsből állanak, s midőn 1869-ben huzamos ideig laktam cserkesz falvak szomszédságában, a következő törzseket hallottam tőlök említettmi: Abadze, Abdzes, Sabszó, Kabarda, Bzedo és Kussó. Nyelvük iránt, mely nagyon sajátos hangzása, különös érdeklődéssel viseltetem, de bár több cserkeszt edesgettem magamhoz tanulmányozás végett, csak kevés eredményt tudtam elérni, mert feltételezésből mindannyian cserben hagytak, míhelt rendszeresebben kezdem őket kérdéseimmel ostromolni. Testalkatra nézve szép külsejűek, erős vonásúak, a nyersség mellett a büszke önértet vonásai láthatók. Viseltek nagyon festői. Színes csabát, alacsony fellátó gallérral, öv sűrű gombosorral s derekukon keskeny bőrszíjjal átkötte; eszmába huzott szűk nadrág s felső köpeny, melyen két oldalról töltények diszlenek. Fejükön fejtő bárányszőr kucma, melynek teteje fekete posztóval van

kitoldva. Övükben rendszeren két pisztolyt, oldalukon kétélű kését (kama) s vállukon hosszú puskát (szkonos) viselnek. A nőknek, kik ritka szépséggel vannak megáldva, hosszú fehér ruha fűdi testükkel, mely derekukon övvel van átkötte, fejükön magas süveget és felette fehér fátlyot viselnek, melylyel, ha idegenek találkoznak, elfűdik arcukat, de a török nők titkolódzásától távol állanak. Jellemükre nézve kiemelendő a harcziás természet, kalandvágy és a lopás, melyekben oly ügyes mesterek, hogy csak ritkán érnek nyomukba. Ellopnak egyaránt töröktől, bolgártól mindent, mihez hozzáférhetnek, lovat, ökröt, juhot s a távolabb eső vidéken lakó cserkeszeknek eladják a lopott jószágot, mi által egymásnak kölcsönös orgazdái. Rablásról nem hallani, hanem az általuk lakott vidéket mégis rettegésben tartják. A cserkeszeknek meg lévén engedve a fegyverviselés, a bolgárnak pedig nem, e tudatban ők hatalmaskodnak s a vidéknek kényuraiként szerepelnek. Mióta a cserkeszek bevándoroltak, azóta a Balkán csendesebb lett s a bolgár zavargók és rablók nem nyugtalanított annyira a vidéket, mint azelőtt.

A cserkeszek régi hazájukban pénzen adták és vették a nőket; de ez üzlettel a török kormány tiltotta őket, titokban mindazonáltal most is található cserkeszek, kik eladó nőket kínálnak az utazóknak. Erre őket részint a szükség kényszeríti, mert iparral és kereskedéssel nem foglalkoznak, a földmívelést, habár jó földet kaptak a kormánytól, csak kényszerűségből folytatják és jobbra csak kukoriczát természetnek, a mi kiváló táplálékukat képezi, részint még teljesen megőrzvén azt, részint ha megérett: kacsamokot (darát) készítvén belőle.

Mint polgárok 5 évig adómentesek voltak, de 1870 óta tizedet szednek tőlük is és katonáskodni kötelesek. A török kormány lovas ezredeket állított fel cserkeszekből s az eddig besorozott cserkesz ifjak, kik katonai intézetekben növelkedtek, már nagyban kiérdemelték a török kormány elismerését és dícséretét. Különösen nyelvtanulásként állunk ki, s Konstantinápolyban mint rendőrök (zaptiek) igen nagy és jó szolgálatot tesznek.

A cserkeszeket méltán lehet a vidék isten-ostorának nevezni, — mert még a legkisebb gyermek is büszkén viseli a fegyvert, melylyel a rájuk ellen felléphet. Ezellen már gyakran emeltek panaszt; de a török kormány minden panasz előtt néma marad, írja Kanitz. „A harcziás, kereszténygyűlölő kaukázusi férfiakban megfigyeltetlen, minden időben kész fegyvert nyert a rájuk megfékezésére, s hogy mennyire pontos volt a kormány számítása, megmutatta az 1867-ki bolgár felkelés. A török kormányférfiak a cserkeszek bevándorlásának első percében sem tévesztették el szemek elől a katonai s politikai célt, melyet általa elérni akarnak. Mialatt tehát a Kubán folyó partjain visszamaradt cserkesz törzsek az oroszok minden keleti és félvad elemet orozosító hatalmának engedni kénytelenek, s vallás és nemzeti különbség nélkül az orosz vallás kereszties lobogója alatt fognak harcolni, az alatt a Boszporus felé előnyomulni akaró orosz hatalom a törökök mellett az ő halálos ellenét a cserkeszeket megint harcra készen fogja szemben találni, s a Kaukaszus a Balkánon meg egyszer lesz kénytelen ostromolni.”

E betelepítéssel azonban a cserkeszek bevándorlása még nem ért véget. Mint utjabban írják, a hátramaradt törzsek is vándorolnak akarnak nyulni, s a török hatalom alá akarják vetni magukat. Ha e hír való, akkor Törökország jelentékeny támaszt és erősödést nyer az új áramlat által s ellenségeinek annál később sikerülend majd diadalmat aratni fölötté.

Erődi Béla.

„A francia forradalom.”

Carlyle Tamás után fordítja Baráth Ferencz.

(Vége.)

Valóban végzetes sors jutott ezeknek a megvalósult eszményeknek egytől egyig! Az egyház, a mely virágzó korában, 700 évvel ez előtt, egy császárt meztelb, bűnbánó ingben várakoztatott három napon át a hóban, századok óta folyvást hanyatlak; kénytelen elfeledni a régi cselekedet és ellenségeskedést is, és összekötni sorsát a királysággal; örül, hogy erre a fiatalabb erőre támaszkodhatik elerőtlenedésé-

ben; s ettől fogva ez a kettő együtt áll és bukik. A Sorbonne ugyan még ott ül régi Jalkházában, de csak unott, gyermekes dolgokat fecseg gépiesen, és nem kormányozza többé az emberek lelkiismeretét. Nem a Sorbonne: az Encyclopaediák és Philosophiák, és ki tudná még micsoda megszámlálhatatlan névtelen sokasága a mindig kéző írónak, profán énekeseknek, románcz-költőknek, színészeknek, vitatkozónak és röpirat-készítőknak: a kik most szellemi vezetői a világnak. A világ gyakorlati kormánya is elesett, vagy pedig szintén ezekbe a mindenféle kezekbe került. Ki az, a kit most a király (kitűnő ember, a ki nevezetik Roi-nak is, Dux-nak vagy kormányzóknak) igazgat? Saját lovas és gyalog vadászait; s a mely napon vadászni nincs, igen helyesen mondják: „Le Roi ne fera rien, — ma ő felsége semmit sem fog csinálni.” Ott él és tölti a napokat, mívelhogy ott él és még eddig senki sem tette rá kezét.

A nemesség hasonlóképpen csaknem egészen elveszté akár a vezetést, akár a félrevezetés szerepét; s most ők is urakkal együtt alig többek, mint csak ékítésre szolgáló alakok. Rég ideje már, hogy fölhagytak egymásnak vagy királyuknak lemeszárlásával; a munkás osztály, a fölség által pártfogolva és elősegítve, már rég ideje, hogy kőfallal ellátott városokat épített magának és ott biztosan üzi mesterségét; nem fogja megengedni, hogy akármelyik rabló báró is „a nyergéből éljen”, de sőt akasztófülkét állít, hogy azt megelőzze. A Fronde időszakának letelte óta a nemesség csata-kardját udvari keskeny vivő-karddá változtatta át, s most hűségesen ott van királya mellett mint szolgáló testőr, osztakozik a zsákmányon, de nem erőszak és gyilkolás által mint régen, hanem kérés és csinján való utánajárással. Ezek az emberek magukat a trón támaszának nevezik: sajátos épületen! Különben pedig előjogaik most minden oldalról nagyon meg vannak nyírálva. Az a törvény, a mely felhatalmazta a Seigneurt, hogy midőn vadászatból visszatér, megölhet nem több mint két jobbágy-rabszolgát, s lábait azok meleg véreben és beleiben felírísitheti, egészen kiment a szokásból, — egész a hihetlenségig; mert ha Lapoulet követ hisz is abban és követelheti annak eltörlését, mi nem hihetünk. S ez utolsó ötven év alatt semmiféle Charolois, ha még oly nagy boldogja volt is a vadászatnak, nem gyakorolta azt a mulatságot, hogy a palacsinták rakókat és olmozókat lelőldözze s gyönyörködjek benne, a mint leguralka a ház-tetőről, — hanem megelégszik egyszerűen a fogoly- és császár-madarakkal. Közérről megnevez, összes foglalkozásuk és működésük az, hogy kecsesen öltözködjének és bőségesen lakmározzanak. A mi kicsapongásaikat és romlottságukat illeti, az talán példátlan Tiberius és Commodus kora óta. Mindamellert ebben a dologban az ember hajlandó egykissé együtt érezni lady Marichaleval: „Higye el, uram, az isten kétszer is meggondolja, mielőtt egy ilyen természetű embert elkárhoztat.” Ezeknek az embereknek is megvolt bizonyára, régenten, a maguk érénye és haszna, különben nem létezhetek volna akkor sem. De sőt egy érénynek még most is meg kell lenni mindenikben (mert halandó ember nem élhet lélekismeret nélkül): annak az érénynek, hogy mindig készek legyenek párbaftt vivni.

Ilyenek a nép pástorjai: s ezek mellett mi sorsa lehet a nyájnak? A nyáj sorsa szükség-szerűleg rossz, és egyre rosszabb. Nem lehetetik, nem táplálják őket, hanem csak nyírják rendszeresen. Hajtják, hogy végezzék az államunkat, fizessék az államadót; kövérítsék a csatamezőket (melyeket „a becsület ágynak” neveznek) testükkel, olyan vizsgálódásokban, melyek nem az övéik; kezük munkája minden ember birtoka, de nekik maguknak kevés, vagy semmi birtokuk sincs. Tanítatlanul, vigasztalanul, nem ehetve eleget, rothadva senyvedni a vastag sötétségben és rettenetes elhagyatottságban és lenyomottságban: ez a milliók sorsa; peuple taillable et corvéable à merci et miséricorde. Britanniában egyszer lázadásban tört ki a nép, mikor az inga-órátok behozták, azt hívnék, hogy ennek valami köze van a pótdával. Párisi időszakoként ki kell tisztitnia a rendőrségnek, s az éhségtől elgyötört csavargók seregét ismét szanaszét kóborlóvá tenni — egy időre. „Egy ilyen időszaki tisztítás alatt — mondja Lacretelle — 1750.

A REJTELMEZ SZIGET.

Második rész: Az elhagyott.

XII. Fejezet. A kézzorítás. A villanytáviró. A fénykép-író. Az első sürgöny s az első fotográfia. A jaguár-irtók. Két év a pusztaszigeten.

A szerencsétlen reszkettett s zokogásba tört ki elbeszélése végén. Hallgatói önkénytelenül felállottak, hogy hozzá közeledjenek. Meg voltak hatva.

— Ayrton, — szólalt meg Smith Cyrus, — nagy vétket követted el, az az isten már megelégette vezekléseidet. Bűnöd meg van bocsátva. S most — kérdezem; akarsz-e társunk lenni?

Ayrton visszahökken.

— Itt a kezem, — folytató a mérnök.

Elfogadta a neki nyújtott kezét, mindazáltal így szól:

— Engedjék meg, hogy mégis külön élhessek, a juhakolban, melyet az önök jósa számomra elkészített.

— Legyen kedved szerint. Csak egy szót. Ha külön, egymagában akarsz élni, miért dobtad azt az iratot, palacsintába zárva, a tengerbe, — mely által embertársaidat segélyre hívd?

— Én soha semmi iratot nem dobtam a tengerbe.

— Soha?

— Soha, — erősíté határozottan. — Mehetek? kérdezi szerényen.

— A mint akarsz.

Ezzel némán meghajolt és eltávozott.

A Lincoln-sziget lakói most meggyőződtek arról, a mit előbb is gyanítottak már, hogy a palacsintába zárt levél csakugyan nem a Tábor-szigeti számkivetettől származott. De kitől hát? ez továbbra is a még megoldásra váró rejtélyek számát szaporította.

Azonban Ayrton csakugyan lement a juhakolba. Másnap nem találták a ház körül. De jobbnak látták magára hagyni s az időtől várni el, hogy visszahozza körükbe, a mi hogy előbb több meg fog történni, abban legkevésbé sem kételkedtek.

Eljött azonban január (1867) s a nyári munkák kitartóan folytak. Ayrton gyomasan folytatta virgázását a sziget alsó felén, a gránit-ház lakói pedig gyakran meglátogatták s folytonosan fentartották vele az érintkezést. Ő is fellátogatót néha s mindig szívesen fogadtatott gazdája által. Az állatok mind a major-keretben mind a juhakolban jól tenyészték s folytonosan szaporodtak, annyira, hogy ölni s fogyasztani kellett őket, nehogy túlszaporodjanak.

De bármennyire meg lehetett bízni Ayrtonnak mind gondosságában, mind ügyességében, jöhetett közbe valami váratlan esemény, melyről életkérdés volt azonnal hírt adhatni. E végből Smith Cyrus nem kevesebbre határozta el magát, mint hogy villany-távirót állít fel a gránitlak és a juhakol között.

Társai nagy örömmel üdvözölték az eszmét, melynek kivihetőségéről a mérnök könnyen meggyőzte őket.

A legnehezebben, a huzal előállításán kezdetek, mert ha az nem sikerül: a többi munka mind hiába való volna.

A Lincoln-szigeti vas, mint tudjuk, kitűnő minőségű volt, s annál fogva nagyon nyújtható. Mindamellert a huzal kihuzása, műszerek hiányában, nagy nehézségekkel járt. Egy aczel lemezt készítettek, melyen több, különböző átmérőjű kerek lyuk volt alkalmazva, a huzalnak fokozatosan vékonyabb vékonyabbá tételére. Ez aczel készületet keményen egy helybe erősítették, hogy nagy erőt bírjon kiállani; az erőt pedig, mely a műtéthez kívántatott, a zuzó malom hatalmas vireséséből vették. Most a va-

sat, először hosszú vékony rudakba előkészítve s kellőleg fölmelegítve, először a legnagyobb lyukon huzták át s ugy rendre mindig vékonyabbra. Így végre hosszú és kitartó munka után negyven-ötven láb hosszú huzalokat kaptak, oly mennyiségben, a mennyi a gránitlak és az akol közötti mintegy öt kis mérföldnyi távolság összeköttetésére elegendő volt.

A huzal meglevén, megvolt a feladat legnehezebb része. A huzalt tartó oszlopokhoz könnyen jutott az erdőből. A villanytelep felállítására sem járt reaktivitási nehézségekkel. Réz nem lévén található a Lincoln szigeten, a gáztól kiégetett s kőnyertartalmát megfosztott kőszén-tettké s hozzá egyetlen elemül horganyt (zink), melyet a hajótörésből kifogott hordókról kaptak, melyek horganylemezzel borítva s lezárva, a minék most jó hasznát vették.

Most már a villanytelepet közvetzőkép állították össze: néhány üveget azot-savval töltöttek meg, s dugóikon üvegsöveget vezettek át, mely a folyadékba ért be nyílt alsó végével. E csöbe a felső végén hamuzsírdatot vezettek be, s ez oldat és a savany, egy az üveg végéhez alkalmazott érzélemez közvetítésével hatottak egymásra. Azután két zink-lemez egyikét az azótsavba, másikát a hamuzsírdatba merítve, azonnal megindult a villanyfolyam, mely egy ércszodrony által felfogva, az üvegsöveget pozitív, az üvegpalacsintát negatív villanyossági sarokká tette. Hasonló villanytelepet állítottak fel a táviró másik végén, az akolnál is.

Ilyen volt az ép oly ügyes, mint egyszerű készületek, mely a gránitház és a juhakol közötti távirati összeköttetést fentartani volt hivatva.

Február hatodikán már a táviróoszlopok felállítására került a sor, s egy hét alatt elmehetett az első távsürgöny! „Nincs-e baj az akolnál?” volt a kérdés. — „Minden rendben” — jött rá a válasz. Pencroff alig fért a bőrébe örömeiben s minden reggel és minden este megeresztett egy sürgönyt.

E közlekedési módnak két előnye volt: mindig ellenőrizni lehetett az Ayrton jelenlétét az akolban; s ő sem érezte oly elhagyatottnak magát, minden nap életjelt adván és kapván.

A táviró sikere ismét új kísérletre adott kedvet a Lincoln-sziget lakóinak. A hajótörésből megtalált holmik között egy fényíró (photograph) gép is volt, eddigéig még nem jutott eszközbe használni. De benne lévén már a vegytanban s vegykészületek előállításában, Spillett Gedeon a Harbert segélyével fölszerelte a gépet. A gépnek hatalmas erejű objectív-üvege volt; s a szükséges vegyületek, mint collodion az üveg előkészítéséhez, ezüstnitrát annak érzékenyítő tételére, kétszer kénsavas soda a kép megfogására, ammonium chlor a papír áztatására, szóval semmi sem hiányzott, a mire szükségök volt.

Először a sziget néhány kiváló szebb pontját vették föl vele, de csakhamar kedvök telte benne, hogy a sziget valamennyi lakójának is arcképét vegyék.

— Ugy tetszik, mintha többen volnánk ezzel, hogy mindenikünk még másolatban is megvan, — mondá Pencroff.

De meg kell vallani, hogy egyiknek az arcképe sem sikerült olyan jól, mint Jupe mesteré, a becsületes majomé. Lehetetlen leírni azt a komolyságot, melylyel Jupe a gép előtt ült; s arcképe csak hogy meg nem szólalt! Maga is észrevehetőleg meg volt elégedve vele s egész elértékénységel nézte saját arcképét, melyen némi önhietség kifejezése tükröződött.

De a belső szobai munka s időöltések nem foglalták el annyira a gránitlak lakóit, hogy a külső munkát elhanyagolták s teendőikben valami hátramaradást szenvedtek volna. Az állat-

tenyésztés a mily jól fizetett, épen oly sok gondot is adott. A szárnyasok a majorban ezrenként költötték csirkéiket, s a sertések egész nagy nyájra szaporodtak már. Nab és Pencroff viselték ezeknek gondját s élelmességük és lakóhelyük tisztán tartása nagy fáradsággal járt. Az onagákat nyeregbe szoktatták s Spillet és a fiatal Harbert azok hátán tették gyakran kirándulásukat a sziget távolabbi részeibe. Ily módon mind jobban és jobban fölmutatták a sziget még ismeretlen részeit is, s megismerkedtek az állat-, növény- és ásványvilág hasznos és árthatalmas terményeivel, melyek az elég terjedelmes sziget különböző részeiben találhatók voltak.

Az állatország legnevezetesebb terméke a jaguár volt, melylyel már előbb is találkoztak egypárszor, de a melyet most saját rejtékheleiben kerestek föl, s komolyan kezdték kiirtásához. A hírlapíró és a fiatal Harbert oly tökélyre vitték e veszélyes vadászatot, annyi hidegvérrel s ügyességgel szállottak e hatalmas vaddal szembe, hogy egyetlen évszakban nem

mészet semmi adományát, melyhez hozzáférhettek, nem hagyták felhasználatlanul.

De vajjon mennyi van még hátra a száműzetés idejéből?

(Folyt. követt.)

Egyveleg.

— London növekedése. A „Leisure Hour“ című londoni hetilap a brit főváros gyarapodásáról elmélkedvén, a következő érdekes megjegyzéseket teszi: A brit birodalom fővárosa körülbelül 700 angol négy-szög mértéket (140 németet) foglal el, s e határokon belül ma már négy millió lakost számlál. Több zsidó van benne mint Palestinában, több róm. kath. mint Rómában, több ír mint Dublinban és több skót mint Edinburgban. A londoni kikötőben napoként 1000 hajó és 9000 hajós fordul meg. — A népesség napoként átlag 120, vagyis évenként 40 ezer emberrel növekszik: minden öt perczben történik egy-egy születés és minden 8 perczben egy halálozás. Évenként átlag 28 angol (7 magyar) mértéket hosszúságot tevő új utca nyitnak és 1000 új ház épül. A múlt évben Londonban feladott levelek száma 238 millió ment. A rendőri lajstromba a múlt évben 120,000 megrögzött voltaj

a Nyassából Zanzibarig fog hatolhatni. E mellett azon czél is lebeg a bátor vállalkozók szemei előtt, hogy Livingstone városában egy központot teremtsenek, honnan Afrika belsejéből lehetne a rabszolgakereskedést ellensúlyozni, mely e vidéken köztudomáslag még igen divik.

— Melyik gyufa veszélyesebb: az osztrák-magyar vagy a svéd? A gyufa tűzveszélyességéről a braunschweigi országos tűzoltóság igazgatója, Reuter F. W. igen érdekes évi jelentést tett közzé, melyből, mint hogy az gyufagyárparkat közel érinti, rövid kivonatot hozni nem tartjuk feleslegesnek: — Az utóbbi 5 év alatt Braunschweigben 410 tüzeset volt; e 410 tüzesetből 8% a gyufa vigyázatlan kezeléséből szobában támadt. E sajátságos tüzemény jelentésvetőknek alkalmas szolgálatot annak okát nyomozni s úgy találta, hogy a tüzesetek szaporodása kezdetének ideje a svéd gyufának Braunschweigbe behozatalával összeesik. Ekkor azután a svéd gyufát vette elemzés alá. A svéd gyufa t. i. präparált fa, mely olvasztott parafinba mártatik, s ha meggyújtják s eldobják, nem alszik el, mert lángja erősebb a légnománánál; a földön nem alszik el, hanem fája teljesen elég, s üszke 20—25 másodpercz tart. Próbát tett Reuter e gyufával női öltönydarabokon, papírsomagokon, gyepőzegen, s e gyufa mind e kísérleteknél az anyagot lángba hozta. A braunschweigi

Göthe Lyrai költeményei.

Fordította Szász Károly.

(Második közlemény.)

A mily kitünő és páratlan Göthe a dalokban, épen úgy meghaladja a német költőket a balladában. Tulajdonképen nem is igen lehet más költőkkel összehasonlítani, mert a balladai műfajnak egy egészen saját alakját teremtette meg, mely épen ellentéte a Schiller balladáinak s bármily kitünők is azok a magok nemében mint emelkedett hang, magas erkölcsi eszméket tartalmazó elbeszélések, de művészi szempontból nem állnak Göthe balladái művei szintjén. Az alapeszmének olyan tanulság-forma kifejezése, s a részleteknek az a kiszínezése, a hosszas és körülmenyes előadás, mely Schiller balladái jellemzi, bármily szép is mind ez, nem is balladai, nem is göthei. Rövidség, a főmozgatók kiemelése s ezek mellett a részletek teljes elhagyása, vagy háttérbe szorítása: ez volt Göthének egyik főjellegzője s ez jellemzi balladáit is. A legbajosabb feladat volna bárkinek is kísérletet tenni, hogy valamivel megtoldja, vagy megrövidítse valamelyik balladáját. Az alapeszmét sem szereti kifejteni, vagy épen kimagyarázni, hanem a hangulatban fejezi ki, vagy kiérinteti, vagy a képzelemre ható varázsban lopja az olvasó tudalmába. Gyakran nem is lehet az alapeszmét hamarjában eltalálni, de azért meg vagyunk fogva s az igaz és tiszta költészet varázsa alatt teljesen megadjuk magunkat a költőnek. Nyenek legkorábban irt balladái, melyek közül három olyan, hogy az egész világon mindenki ismeri már czíme után is, a ki a szépirodalom terén csak valamennyire is körültekintett. „A thuléi király“, „A dalnok“ és „A villikirály“ (Erlkönig), mind más-más, de egyaránt kitünő szépségűek. Talán mégis legszebbek ezek közt is az első és utolsó. Jól mondja Szász Károly bevezető értekezésében, hogy „a thuléi király a göthei lyrai balladák legszebbike, Göthe költői koszorujának egyik örökre hervadhatatlan virága, melyben erkölcsi eszme, érzés, dallam, minden összeolvad, hogy a lyrai hatást tökéletessé tegye.“ Majd ismét a jegyzetek közt, hogy „a valódi népdal jellegével bir egyszerűsége s naivsága által. Mint zenei dal valódi zene maga.“

A thuléi király.

Élt egy király világ-végén,
Ki a sűrű há maradt;
Kedvesétől, vég-perczében,
Kapott arany poharat.
Nem volt drágább kínese nála,
Egy nap azt nem hagyja el;
Mindkét szeme könyben áll,
Valahányszor hajta fel.

S a hogy elközél halála:
A sok várat, kincs-aranyt,
Fiára mind átszámlálja —
De nem azt a poharat.

Fejedelmi lakmán üle,
Véle a sok jó vitéz,
Vára termében körülle,
Mely le a tengerre néz.

Ott az agg ivó kiállott,
Hogy végső lobbját igya,
S a szent pohárt ledobá ott
A tenger hullámba.

Látta mint hull, mint merül meg,
Telik, sülyed, lesz oda...
Szemeire ködök ültek —
Többet nem ivott — soha.

„A Villikirály“ ha nem hat is ily erősen az érzelmeire, de a képzelmet még jobban megragadja. A viharos éjben gyenge gyermekével lovagló apa aggodalma, midőn nem érti s távozni akarja gyermeke rémlátásait, a villikirály lágy és hízog kecseszései, a gyermek félelme s mindezeknek fokozatos fejlődése a leg hatalmasabb dal accentusaiban s a végén az enormis hatás befűzés: oly költeménnyé teszik, mely Göthénél is ritkítja párját. A „Vasárnapi Ujság“ 1872-diki évfolyamában szintén olvasható Szász Béla fordításában.

— Másnemű ismét „A dalnok“ szépsége, melyhez egy életrajzi vonást is adnunk kell. Általános ismeretes, hogy Göthe a weimari hercegi udvarban töltötte el élte legnagyobb részét, a szeretet, barátság és tiszteltet oly viszonyai közt, minőt kevés költő talált valaha Macenásánál. Göthe alkalmasint épen akkor írta ezt a balladát, a mely ében nemességre és mi-

nisterelnökségre emelte őt a weimari herceg. Jól tudta Göthe, hogy mindezekből szolgai lekötöttségét fogják következtetni sokan s nem volt lehetetlen, hogy a fejedelem is nagyobb és emelőbb kegyelemnek fogja tekinteni adományait, mintsem hogy azokért lekötöttségét ne várhatja. A költő, teremtő szellem függetlenségét akarta kifejezni s ki is fejezte oly teljes hangon, oly szívből jött, őszinte pathosszal, de mégis oly keresetlen természetességgel, hogy cselekménye csakéjsége eszünkbe se juthat, mert a mit ad a költő dalában, azt tökéletesen adja. A költő szabad és független, díj és jutalom meg nem fizeti, le sem köti, mert a dal önmagának jutalom. Ime az alapeszme, az erkölcsi önérték, melylyel Göthe a fejedellemmel való barátságot is megmentette, de megőrizte szellemi függetlenségét is. S mi szépen varázsolja a költő a hangulat által elének a középkor lovagi világát, azt csak érezni lehet, de kimagyarázni nem.

A dalnok.

Kit hallok a kapu előtt?
Ott lenn a hidon mit zeng?
Előnkbe hívjátok fel őt,
Dalát hadd halljak itt bent!
Szól a király, — apród szalad,
Apród jó, — az parancsot ad:
Bocsásd be hát az aggot!

Dicső urak, üdvözlek én!
Szép hölgyek, nők, idvezlek!
Csillagsereg fénylő égén!
Egyenként ki nevez meg?
Mindem mi szép itt, mily dicső!
Zárulj be szem, — most nincs idő
Bámulva kéjelegni.

S szemét lecsukj a hegedős,
Húrját keményen ütve,
Bátran figyel sok büszke hős,
Szép hölgyek szem-lesütve.
Királynak megtetszék a dal,
S egy arany lánczért küld, avál
A dalnokot díszíti.

Arany lánczot ne adj nekem
Add azt lovagjaidnak.
Szemökkel is harcztérekem
Kik kopjákat hasitnak.
Avagy korlatnokodnak add,
Vállán a súlyos gondokat
Meg ezzel is növelni!

Én dallok, mint madár dalol,
Zöld ágon, lomb-árnyalva;
A dal, melyben szív hangja szól,
Magának dús jutalma.
Kérnem ha mégis tán szabad,
Kérlek: legjobb borodból adj
S hozasd arany pohárban.

Kiitta mind: Oh enyh-ital!
Benedd mi égi láng ég!
Dús ház az, ég áldásával,
Hol ez esekély ajándék
Azért, ha jól lesz dolgotok,
Istennek hálat adjatok,
Mint nektek e borét én!

Más korszak szülőitől s tán nagyobb nemű, denemkültelesebb művek „A korinthisi ara“ s „Isten és a bajader“ Ha a Schiller balladának kedvelői amazok egyszerű dalformájokért talán (bár helytelenül) tartalmatlanoknak mondhatták volna is: e két műről nem mondhatják azt, mert míg amaz egy nagyszerű tragédia, melyben egy szerelmes ifjú pár az ókor pogány vallás és a keresztén hit küzdelmében végzetserien elbukik: addig emez egy apoteosis az igaz szerelemre, mely a bűn mélyéből is istenek közé emeli a földi halandót. Amaz a kereszténység és pogányság harcában a rokon-szenvet a régi, az enyésző mellé hajlítja művészi szempontból, míg emez a hindu legenda eszméjét egész krisztusi magaslata emeli, szintén művészi tapintattal. Alig volt valaha költő a világon, ki anyagja felett föltételebb s fejedelmibb hatalommal uralkodott volna, mint Göthe. Soha sem törekedett semmit megcsinálni valami záros határidő alatt; évekig, évtizedekig volt türelme elvárni, míg az emberben a teremtő erő a hatás magától kikölti és kiviragoztatja. Töredékeit újra és újra visszafogotta szívébe, hogy annál életteljesebben hajtassanak ki ismét, midőn idejök teljessébe megérkeztek. Fiatalkori erős hatások is gyakran csak élte delén váltak szabadon alkotható anyaggá, mert ő maga a bűvész-mester volt — mint szintén egyik balladájában írja — ki a felidézett elemeket teljesen markában tartja s souverain hatalommal bínik velök alkotásaiban, vagy ismét visszaparancsolja őket rejtékhelekre. Alig volna írónak a világon annyi töredéke, mint Jámorné, ha a kedvező szerencse oly hosszú élettel s állandó egészséggel meg nem

áldja, mely alatt annyi darabot egészszé te remthetett.

„A korinthisi ara“ alapeszméjét is ifjuságától kezdve magával hozta s az „Isten és a bajader“ is évekig forrongott nem terstelen agyában. Egy héten írta minél a kettőt: még is látszik rajtok, hogy ikerterestvérek. Amabban egy keresztényé lett család leánya, kit pogány vőlegényétől elszakítva, Krisztusnak jegyezték el, találkozik volt vőlegényével, s a természet örök, elfojthatlan törvényének megtiprását a leány megrendítő pathosszal panaszolja ifjának, hogy mivé tette őt az új hit s igazi papnői fenköltéssel mondja anyjának, ki őt ifjánál meglepi:

„Oh anyám, anyám! — szól tompa hangon,
Megirigyléd e szép éjszákam?
Meg se hagyaz e meleg helyt nyugodnom,
Igy új kiru keltem föl csupán?
Hát nem volt elég:
Hogy lanyod fejét
Koporsóba hajtád ily korán?“

Am a sir bőből le nem fognak,
Végzetem közli szük öbléből.
Mormogó danája papjaitoknak,
Sem áldása, nem hat égre föl.
Szív ha lángban van:
Só s víz hasztalan,
A szerelmet meg nem hitti föld.“

Az „Isten és a bajader“ nem ily megrendítő, de alapeszméje szintén ily hatalmas s tán mégis átlátszóbb tisztaságú (nem mernők tökéletesebbnek is mondani) alkotás. Mahadöh, a hindu isten, leszáll a földre, hogy az embert mint ember ismerje meg. Beesábitja egy leány magához, kit ott egészen szerelemre ragad a szép ifju, s aztán reggelre holtan találja kedvesét a leány. A hullát viszik, hindu szokás szerint máglyára s midőn a leány a valódi hitvesek törvénye szerint, férje holttestével együtt szintén el akarja magát égettetni: visszautasítják.

S összerogy a máglya mellett,
Jajgat vad keserveesen,
Gyilkos láng, férjem benyelted
Hér öledben keresem.
Vagy az égi szép alaknak
Hanyva maradjon csupán?
Ó enyém! az! enyém volt csak!
Ah, egyetlen éjszakán!
Eneki a papság: „khozjuk az aggot,
Munkába ha fáradt, végkép ha elaggott,
S khozjuk az ifjat, nem véltve, korán.“

Halld papjaid tudományát:
Férjed ez nem volt neked,
Hozzá, gyönyörök leányát,
Semmi sem köt tégedet.
Arny csupán tetest kísér el
Oda hol nap nem ragyog,
Csak a hitves megy a férjjel:
Ez dicső tiszt s drága jog.
Zengj trombita szent gyászat! Ti istenek égben,
Vegyétek az ifjat e máglya tűzében,
Föld díszé imént — s most lángba lobog.

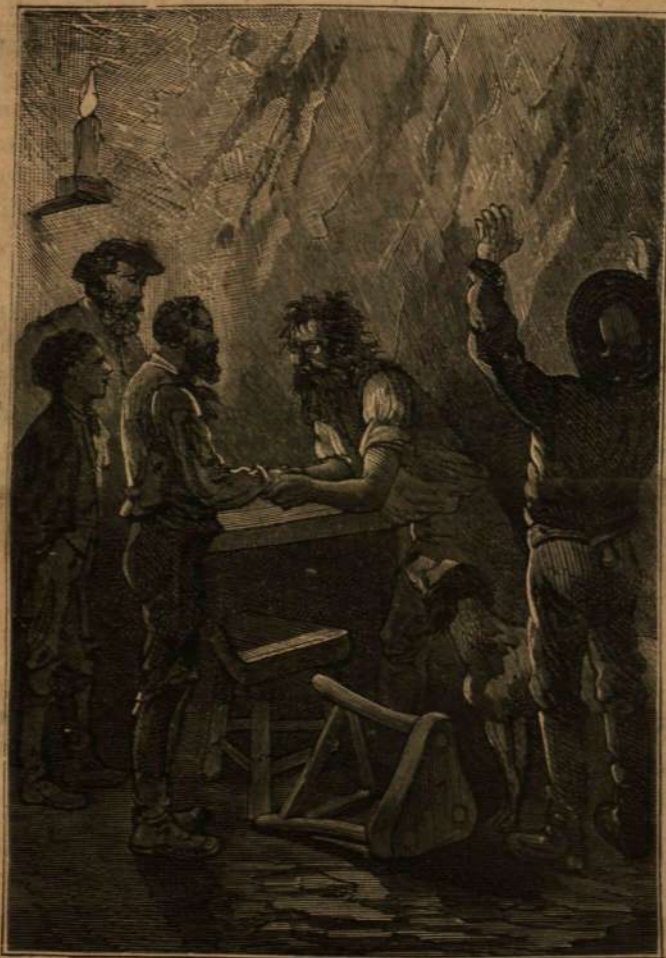
De a leány mit sem hall, rohan a lángnak szerelmében, fájdalomában s ime — az istenifju kiemelkedik a lángok közül s kedvesével ég felé száll, mert az ég örvend a töredelmes megtérőkön s ilyenek sorsa is lehet az istenülés.

Még egy kis kedélyes vonást jegyzünk ide Szász Károly jegyzeteiből. Göthe épen azokban a napokban végezte be „A korinthisi ara“ s „Isten és a bajader“-t, a melyekben Schiller a maga „Búvár“ című balladáját, a mire Göthe tréfásan jegyzi meg egyik levelében: „Helyes, hogy míg én a magam párjait tűzbe viszem s tűzből hozom ki, az ön hő (a búvár) az ellenkező elemet keresi.“ Valóban az igazi költészetnek alig is van két eltérőbb iránya, mint a melyet Schiller és Göthe követtek, balladáikban is. A lyraiból és eme drámaiból balladák ifju és férfikorának termékei voltak, s öregségére olykor-olykor mesterkéltetés is erőt vesz rajta s mint a római költő mondja Homérról, néha az öreg Göthe is szundikál; de mikor felébred, ismét olyan darabokat ír, melyek bármely ifju költő teremtő erejét bizonytalanul hívnak versenyre. „A hű Eckart“, „A halott táncz“, de kivált az elűzött és visszatért grófról szóló Balada oly nagymű alkotások és kicsiny formában, hogy a művészeti ballada-irodalom első termékei közé tartoznak az egész világon.

Ezen korszakból is közüljük a „Jámor és Jámorné“ című kedélyes életképet, mely egy bohó kis népmese minden baját egyesíti magában.

Jámor és Jámorné.

Holnap Szent-Márton napja van,
S ki urát szereti,
Mint Jámorné: kalácsot gyúr,
Libát is süt neki.

Itt a kezem!

Jupe mester a fényképiró előtt.

A REJTÉLMES SZIGET.

kevesebb, mint husz darabot ejtettek el s felséges bőreikből egész szőnyeggel vonták be a gránitlak nagy termeit, úgy hogy ha ezt így folytathatták, nonsokára egészen ki lett volna irtva e félelmes vadállat a szigetről.

A vaddisznók egy nagyobb s igen vad fajára is akadtak, melynek üldözésében a két vadásznak szintén igen nagy kedve telt.

Azonban a nyári nagy melegek márczius hóval véget értek, mely az északi félgömb szeptemberének felel meg. Az idő néha esőre vált, de a levegő még azért meleg volt. Mindazáltal az évszak nem volt oly szép, mint az előbbi évben; valószínűleg zordabb télre lehetett kilátásuk.

Mert már két éve volt, hogy mint a lég-hajótörtei a Lincoln-szigetre vetődtek. Két év egy pusztá szigeten! Messze a világtól, a polgarisultástól, elzárva minden emberi segélytől, egyedül a magok erejére, eszére, ügyességére bízva. Meg kell vallani, hogy Smith Cyrus és társai nem estek kétségbe e helyzetben, s a ter-

neve lön beirva, s e szám bizonyára növekszik egy pár ezerral. A Nagybritanniában elforduló büntényeknek több mint egyharmada Londonban követették el, vagy legalább ott derül napfényre. A londoni sörházak és pálinkamérékek egymás mellé helyezve 73 angol mérföld hosszú homlokzatot adnának s a múlt évben 30,000 iszákos került a bíróságok elé. Feltehető, hogy London lakosai közül több mint egy millió hitfelekezet nélküli, különben, hogy legalább vasárnapokon a templomokba most már be nem férők is keresztényi oktatást hallhassanak, legalább is 900 templomot kellene építeni, 2000 emberre számítva egyet-egyét.

— Livingstone város. Young Ede angol utazó, ki Livingstoneon több afrikai utjában kísérte, a hirneves felfedező emlékére egy várost szándékozik alapítani azon a helyen, hol Livingstone meghalt. Young már elindult egy hajóval, több angol telepítvényt vive magával, kik el vannak látva mindennel, mi szükséges, hogy a telep kellő tartósságra s a benszültöttek elleni védelemre számolhasson. Víznek egy szétszedhető gözhajót is, melyen Young a Nyassa-tó vizét be akarja járnai, a végett, hogy hajóján a partvidékek termékeit összegyűjtse; Livingstone várost egy kereskedelmi teleppé akarja emelni, mely az összeköttetést Zanzibar, illetőleg egyáltalában a tengerpart és Közép-Afrika közt fenntartja, mert azon remény: elveti, hogy hajója

kormány azon okból, hogy az osztrák-magyar villanyos gyufa mérgezésre alkalmas nyújtó mérges tartalmánál fogva egyébként is veszélyes lehet. Braunschweigben eltöltötte, mi által a svéd gyufa honosodott ott meg. Reuter ezt veszélyesebbnek állítja s elégtelen indoknak az osztrák-magyar gyufa kiküszöbölésére annak mérgetartalmát, mert a ki magát megmérgezni akarja, megteheti gyufa nélkül is, míg másrészt e svéd gyufa tűzveszélyesebb, mert az osztrák-magyar gyufa, ha elvetik, azonnal elalszik.

— Mennyit fogyaszt el egy elefánt? A berlini állatkert nagy indiai elefántja mindennap elkölt egy mázsa szénát, 35 font fekete kenyert s egy véka nyers burgonyát vagy korpát; ezenkívül megessi alomszalmáját és sohasem utasítja vissza látogatónak adományait. Ily ropant sok tápanyag mellett megiszik nyáron napoként 34—36 akó vizet, télen kissé kevesebbet. A berlini állatkert afrikai elefántja az elősorolt mennyiségek felét költi el. E két állat a berlini állatkert legköltésesebb kosztosa.

— Ugorka óriást, oly nagyságú, a minőt csak igen ritkán lehet látni, termesztett a budapesti városerdő egyik kertésze. Hossza 2 láb, vastagsága 8 hüvelyksulya 5 font.) Ez ugorka húsa puha és fehér, ize azonban kissé a tökre emlékeztet.

Már mind a kettő lefedt.
De szél fűvő it, sikolt.
Kelj fel, szél Jámhor, menj ki csak,
S a zárt előre told!

Meg sem pi-bentem, fázom is,
Oly jó a nyálgalom.
Tölem zöröglet reggelig,
Biz én rá nem tolom!

Jó! fogaddst tesznek legott,
Csak egymás felibe:
Hogy a melyik szót ejt előbb,
A zárt az: tolja be.

Éjfél felé jó két utas,
Ki elveszté utát.
Mees kialudt, tűz hanvba dőt,
Hól járnak sem tudák.

Miféle átkozott hely ez?
Mi sok, még is sok a!
Egy árva hang sincs, semmi nesz.
— A zár ám az oka.

Ott a kalácsot megeszik,
Meg a szép sült libát.
Jámhor gondol ám sokat,
De egy hangot sem ad.

S megszólal egyik jóvevény:
Torkom kiszáradott;
Nyitott almárom — gyugi-szag,
Ez már jó állapot!

Ez pálinkás üveg! No lám!
Jobbkor nem is jöhét!
En rád köszöntöm és te rám!
S már kortyog az üveg.

Felugrik Jámhor mérgesen,
S rájok fõrd megvann:
Fizesse meg ki megvív,
Mert abba nem hagyom!

S felugrik Jámhor névén,
Mint ki kincsot talált.
Te szõltad, Jámhor, az első szót,
Te tolod rá a zárt!

Nem terjeszkedhetünk ki a terjedelmes két kötet minden részére; elégnék tartottuk csupán a két legmagasabb álló műfajban mutatni be Göthe lyráját: a dalban és balladában, melyekben az ő művészeté is tetőpontját érte el. Eletrajzi és művészi tekintetben egyaránt nevezetesek az Elégiai is, míg az epigrammák s a többi fajok a német és európai irodalom és közélet történetében emelkedtek jelentőségre.

Idézeteink és mutatványaink, sokkal inkább, mint e vázlatos fejtegetések, megismertették az olvasókat, mily érteke van irodalmunkban Szász Károly ezen új munkájának; de meggyőződhetünk arról is, hogy valóban igazza van a kitűnő műfordítónak, midőn Göthe lyrái alkotásainak jellemzését következőleg járja be: „Lyrájának egyik fő varázsa a magas szempontokra emelkedés, a hol általános érvényűvé válik a különleges, s világirodalmivá a helyhez és korhoz kötött. Költszete a szó teljes értelmében világköltészet.”

Valóban ideje volt már, s köszönet érte Szász Károlynak, hogy a magyar olvasó közönsége is, mely ez nem fogyatkozó gyönyörűséggel tekinthet végig a lyrái költszete legtagasabb s leggazdagabb tartományán, a melyet egy ember valaha magáénak nevezhetett!

D. J.

A pápai reform. egyház levéltára és régibb terítői.

Nemrég szerencsém volt nt. Liszkay József pápai reform. lelkes urhoz, kit már Győrben lététem — s akkor ottani lelkesége — óta ismervén, egyszerűs tudtam, hogy történelmi kutatók kiadásán serényen és lankadatlanul fáradozik, és jelenleg is a pápai reform. egyház levéltárának ismertetésével foglalkozik. Az érdekes adatokat tartalmazó kötet, 1510-től 1811-ig terjedő okmányok bő tára lesz, mely nemcsak a pápai reform. egyháznak, hanem az egész vidéknek történetéhez újabb felvilágosításokat nyújtand. Bár minél több ily levéltárnak bírnók kiadványát, mennyire lenne hazánk monographiáin, sőt egész okadatolt történetén segítve.

Ezeket azonban csak mellékesen említem mintegy előre való figyelmézetül. A minék e nagyrabecsült látogatást köszönhettem, azok a pápai reform. egyház asztalához való terítők, melyeket hazai műparunk gyöngyei közé számíthatunk.

A református vallási épületek minden készletükkel együtt, legalább hazánkban, mert a

külföldön sokhelyt másképen találtam, a legnagyobb szigorral egyszerűek; minden művészeti nyilvánulást kizárók. Egyedül egy luxus van a szertartásokban megengedve, t. i. a poharakon és (kelyheken) azon fűdökben, melyekkel a kenyér és bor vétele előtt éjvelények leterítettnek.

A merre csak utaztam hazánkban, mindenütt vizsgáltam a lelkes uraknál ezen tiszta magyar izlést eláruló női munkákat, melyekben a vallási kegyelet századokon által nyilvánult, és valamint a himzési anyag drágaságában, ugy a munka tökélyében versenyzett. Sok helyen leírtam e kendőket, melyeknek egy része még a katolikusoktól származott át az áttértekhez, sok helyen a kiálló himzés miatt papírra ledörzsöltem, hogy így mintáikat összehasonlíthassam; de a mennyire emlékszem, a pápaiak tökélyre nézve a többivel bátran versenyezhetnek.

Lássuk már sorban az érdekes terítők leírását:
I. A 62 centnyi, sárgult vásznu terítő, rongyolt és nagy részben elkallódott állapotban. Himzése mind a két oldalon egyenlően látszik.

Közepén zöld és sárga selyemmel himzett, 3 centnyi oldalú 8-szögben, sárgás selyemmel, 7 ötéssel himzett „Isten báránya“ áll balfelé irányozva; talapzata, melyen áll, zöld, szája előtt valami négyszögű zöld alak lebeg, talán jászolt akarna ábrázolni. Mellőlől vör föly egy előtte álló vörös egyszerű római izlésű kelyhebe. Bal előlábával a sárga zászlós keresztet tartja. Háta fölött ez áll: EGP, az első sárga, az utolsó betű kék selyemmel himezve; a talapzat alatt ez áll: KMN, B, N, Zöld, B, vörös betűvel. Ezen 8-szög közül 29 centnyi négyszögben igen elkallóztott 1-1-nyi betűkkel ezt olvassuk: ECCE (vörös) AGN(us) DEI (sárga selyemmel, zöld ponttal végezve) I vele egyenközen alul kék selyemmel: QVI TO LLI t PECATA MVNDI, kék 7 alaku pont. | Jobb oldalon kék 7 után zöld selyemmel: IESV CHRISTE, kék 7 | baloldalon szintén zöld selyemmel, a betűk közepe felé irányozva: MISERERE NOBIS.

A kendő szegélyei 3-3 centnyi szélesek, sárga, kék és zöld selyemmel váltakozólag stílizált 4-szirmú rózsákkal és egyenes talapzaton álló fűcskékkal van díszítve. A sarkokon a fentebbi színekkel alkotott 6-8 centnyi kereszt- virágok foglaltatnak.

Ezen legregibb kendő a többiek takarójául szolgált.

II. Ez egy 70—72 centim-nyi fehér patyolat kendő 1-5 centnyi finom ezüst, aranyos fonállal díszített csipkével. Közepén minden himzés, szögletén 15 centnyi díszítvény váltakozva arany és ezüst fonállal mind két oldalán egyelőn himezve; középtől szivekben és sz. írásbeli mondat 1 centnyi betűkkel: EN VAGY | OK AZ IGAZ | SOLO | TO. van, ezeket két egymás felé hajló venyigék köré tekert szőlőlevelek és fürtök ékesítik.

A sarkok közé, keretképen eső, 2—1-5 centnyi írás itt is a kendő szeléről olvasandó: FRANCISCVS BOTKA | DE SZEPLAK | MAG.

III. Ez egy 78—81 centim-nyi fehér patyolat kendő, 1-8 centnyi aranyos-ezüstös csipkétől környezve. A közepén levő himzés utánzása a BOTKA-féle kendő sarkainak, az írás itt is: EN VAGY | OK AZ IGAZ | AZ SZO | LO TO; de a sarkokon 15-18 centnyi téren egy arany-ezüst pelikán nyitja mellét, a vércseppek után pedig a fészek-álló két fia kapkod. A 2-2—1-5 magasságu betűkkel tündöklő keret-írás szintén a kendő széle felül olvasandó: SANDOR SUSANNA | HORVATH MIKLOS | URAM | MEGHAGYOT EOVZEGYE | ANNO 1.6.9.2. DIE 31. MARTY.

Az arany- és ezüstfonalak fénye meglepő, és ezen anyagnak valódiságáról győz meg bennünket.

IV. Egy 80—82 centim-nyi fehér patyolat kendő, közepén semmi ábra; szögletén mind két oldalán egyelőn arany fonállal himzett tulipán, melynek tönkje C alakban a virágot környezi és gyöngyökkel van ékesítve. Gyönyörű munka, mely a patyolaton kívül oly fényes, mintha mainap készült volna. Az 1-5 centim-nyi magas latin írás a kendő szeléről olvasandó: ATTAM EZEN | KESKENIOT | SZIGETI ERSIK. A N. 700. | ECLESIA. RA.

V. Végre egy 91—94 centim-nyi fehér patyolat kendő, 1-2 arany csipkével beszegve. Középett egy 17 ctm. magas, 14 ctm. széles, váltakozva fényes arany-ezüst fonállal, mindkét oldalon egyenlően himzett, jobbra fordult pelikán eteti fiait és a Sándor Susanna-féle kendő látotthoz igen hasonlít.

A sarkokon 17—18 ctm. méretű kacskaringós virágszál díszlik, melyen gyöngyike, folyondár, tulipán és székfü virágok és különböző levelek váltakozva következnek.

A 2-4—2 centnyi arany betűkből álló felirást a kendő szeléről kell olvasni; ez pedig ugy hangzik: EZEN KESZKENYET | AJANLYA N. T. SÁRKÓZI J: UR. | ÖZVEGYE, SÁNDOR SUSANNA | a' P. R. sz: E. ANNO 1740. DIE 29. MARTY.

Ezen kendő is egészen ép. A himzés modora, a fonalak tündöklő fénye az előbbiekkal vetélkedik.

Ezek ismeretéből véleményem szerint azt tünik ki, hogy a vallási reformáció kezdetében, míg t. i. a régi katolikus reminsciák éltek a népben, nem volt általános a szent képleteknek az egyházakból való kidobása, megsemmisítése, és nevezetesen Erdélyben talán kevesebb, mint Magyarországon. Tudjuk, hogy tisztán protestáns országokban, vagy kizárólag református vidékeken is az egyházak majdnem érintetlenül hagytak, sőt volt nevezetesen egy ilyen főegyházban Sz. György óriás szobra, melyen a sarkánynak az iramszarvas ágacsával díszített feje van, és e szobra előtt századok mulva is a nép a templomba járáskor tételt hajtott; míg legújabbban e szobor, melyre a leírás után azonnal ráismertem, az országos muzeumba került.

Láttam egy erdélyi reform. templom készletei közt kendőt a szögleteken a négy evangélista jelvényeivel, középett az „Isten zászlós bárányával“, mely hazánkban sok helyen, nevezetesen Debreczenben, Szegeden a város czimere, bár itt-ott már a diadal zászlajától megfosztatott. Így ment át több helyen észrevétlenül az első keresztény századbeli jó pásztor és a saját vérevel fiait apoló pelikán is a mai szertartási készletek közé, a nélkül, hogy azt valaki botránynak tartaná.

A nép maga, mint nem egy helyen tapasztaltam, az „Isten házat“, főleg a szószerű keretét, a lépcső karfáját szépen himzett aranybajtó selyem és bársony takaróval kiemeli, virágkoszorúkkal díszíti fel a helyet, a honnan „Isten szava“ hangzik a hívekhez.

Ime egy, bár csekély mutatvány abból, mit lehet még az általános devastatio korszakából még ott is találni mint a magyar női műparnak előpéldányait, a hol azt senki sem gyanítja, és hogy nálunk is divatban volt a díszhimzésnek azon neme, melyet a szépnem a messze keletről hozott bámulatos színezetű és műzetű tüfésében bámul, alig gyanítván azt, hogy szép- anyáik ezt szintén és pedig remekül gyakorlák, és hogy, mint sok másban, ebben is hátrább mentünk, egy művészi ággal szegényebbekké lettünk!

Lehetne-e ezt ismét feléleszteni, érdemes-e ezen eszmével foglalkoznunk, határozzák el azon üdvös törekvési női egyletek, melyeknek nem a cziczova és csecsebecse készítése a feladata, hanem főleg az, hogy adjanak alkalmat és tanítást oly női munkáágakban, melyek nemzetiünknek hajdan virágoztak, nemzeti izlésünk szerint készültek, a nemzet sajátosság műérzékét nyilvánítják, és főbbrendűen által megkedveltetvén, a munkásoknak keresetet és jobb életmódot biztosítanak.

Rómer Flóris.

A hétről.

Herczogovinai lázadás, magyar országgyűlés közeledő megnyitása, Uchatius-ágyu. Milán házassága, Disraeli pohárköszöntője, a francia „végtelen parlament“ feloszlása, karlista-lázadás, Don Alfonzó Fiumében, — aztán állja meg az ember, hogy ne beszéljen politikáról.

Pedig mi csak azért is megálljuk. A mi ilyen melegben nem is olyan nehéz, a hőség élenk emlékeztetvén bennünket arra az igazságra, hogy forró verőfényen legnagyobb jótémény a hűvös árnyék.

Minélfogva azután, hogy „neveljünk embert“, legjobb politika az, hogy neveljünk fákat. Bizony arról a politikáról vajmi sokat le-

hetne írni. Kivált minálunk, hol örökös az éghajlat és időjárás szeszélyei miatt. Ma elpörzsol a nap, holnap kékre festi orunkat a fagy. Áprilisban kimagzik mindenünk, májusban pocscékká dermed mindenünk. Hja ki parancsolhat az időjárásnak?

Ki? hát az ember. Ne pusztítsuk az erdőket, hanem ültessünk. Erdős helyen se a meleg, se a hideg nincs olyan nagy soha, mint a kopár talajon. Az erdő a szelet feltartja s megőrzi a hideg ellen, de a napsugarat is fenntartja s megőrzi a hőség ellen. Aztán magához vonzza a felhőket s lekényszeríti belőlök az áldást, még pedig gyakran s rendszeresen, nem úgy, mint a fátnal róna, a hol vagy épen nincs eső, vagy ha van, az felhőszakadás. Erdős vidéken soha nincsen oly veszedelmes árvíz, mint kopasz helyek közt, egyért azért, mert a leomló víz hatod része nem is éri a földet, hanem fennakad a falombokon, másért azért, mert a mi víz a földre esik, azt a fagyókerek által felporhanyult talaj magába szívja, harmadszor meg azért, mert a lerohanó ár minduntalan megtörik erőben a fák sudarain. Bizony, ha a Svábhegy oldalairól ki nem gyilkolták volna az erdőt, nem rugott volna a jun. 26-iki árvíz által okozott kár annyi millióra.

Hát a tiszta levegő, melyet az erdő az élen folytonos kilehelése által teremt! Hát a tömérdék tüde forrás, mely az erdő öleiben fakad, s mely rendre elapad, ha a fát kivágják! No de erről nem kis rövidke cikket, de könyvet kellene írni, s hogy mi most mégis megérintjük, annak oka az, hogy e felette üdvös kérdés napirenden van. Kenessey Kálmán törvényjavaslatot készített, melyben a fültetés kötelezővé tétetnék országszerte. Minden pusztai terület s minden 100 holdat meghaladó birtok határában, nem különben a közlekedési és dülő utak, marhadetások, vasutak szélei, községek szélesebb utazái, homok- és kavicsbányák, téglatevő helyek, marhadetlők, kutak és források, partos vidékek vízmosási fűkkel lesznek beültetendők, s minden községben faiskola állítandó.

Ez ugyan még nem erdőnevelés, de rendkívül fontos dolog már is. Hanem hogy sikere legyen, s hogy a rossz emberek el ne rontsák, a mit a jók fáradságosan megteremtettek: szükség lenne ezt az intézkedést összekötni — a népiskolával.

Hogyan? Hát úgy, mint némely németországi helységekben. Mikor a gyermek az iskolából kilép: egy arra szánt telken egy fát tartozik elültetni, melyet aztán az ő nevelők keresztelnek el. Az az iskolából kikerült gyermek, a kinek ilyen fája van, soha nem mulasztja el többé ápolni, gondozni ezt az ő fáját, büszke rá, ha szépen tenyész s ugy szereti, mintha az a fá nem is földbe, de az ő szívébe eresztette volna gyökereit. De a fá iránti e szeretet aztán nem szorítkozik erre az egy fára, hanem valódi kultuszszá válik minden fá iránt. Az ilyen ember, ha fuvarba megy, nem vág ki az útfélen ostromnyélnék csemetét, sőt megakadályozza azt is, a k. ezt tenni akarná. Aztán mily boldogító érzés lehet az a gyermekre, ha a közös telken az édesatyja nagyatya már terebélyes izmosult fája mellé ültetheti a maga csemetéjét. Ez aztán az igazi szív- és kedélyképzés, melyet az iskolák feladataiból soha nem volna szabad kihagyni. Mert kihat az aztán az ember egész életére, jellemnek egész alakulására, az ekként nevelt emberek finomabb, gyöngédebb lesz egész gondolkozásmódja, s valóban elmondhatni róla, a mit Petőfi a virágról mondott, mikor az anyával ily tanácsot adat a gyermekeinek:

Szeresd a virágot
És ne féltsd szivedet,
Mert ki azt szereti,
Rosz ember nem lehet.

Ezt bizony elmondhatni a fára nézve is, s ezt a szeretetet nálunk, a mezőgazdaságra utalt országban, általánossá tenni nem volna a legutolsó — politika.

Tórs Kálmán.

Irodalom és művészet.

„Buzanemesítés“ czim alatt jelent meg egy kis füzet M o k r y Sámuel-től, ki már a múlt év végén is tett egy feltevést a földművelési miniszteriumhoz ugyanezen kérdésben. Szakértő gazdáink, kiket ez ugy is közelebbről érdekel, mindenesre helyesen teszik, ha minél behatóbban foglalkoznak természetünk legfőbb cikkéinek, a buzának nemesítése és értékesebbé tételével. Ajánljuk azért figyelmükbe e munkát, mely Gyulaán, Dobay Jánosnál jelent meg s a szerzőnél (Gerendáson, Békés megye, u. p. Apáczá) 1 firtért kapható.

— Szilágyi Sándor az akadémia kiadásában becses történelmi munkát indít meg, az „Erdélyi országgyűlések“ történetét. E sokkötetű munka érdekében most is a Királyföldre utazott, okmányok bűvárlata végett. Az első kötet nemsokára meg fog jelenni.

— Vajda Viktor, a ki közelebb Kölcsey életrajzát írta meg és adta ki egy kötetben, most Kölcsey összes műveinek kiadását tervei s e célból Nagy-Károlyban hosszabb ideig kutatót a levéltárban, főképen azon köriratok s feliratok végett, melyeket Szatmármegye Kölcsey által szerkesztve a megyékhez s a kancelláriához, részben az uralkodóhoz is intézett.

— Dr. Waldfogel Károlytól, a pécsi tanítóképző igazgató tanárától külön lenyomatban is megjelent a „Jelenkor“-ban kiadott bölcsészeti értekezés, melynek czime: „Egy bölcsészeti trilogia két tagjáról.“ Az értekezés tárgya Plato és annak „Sophistes“ és „Politikos“ című munkái, s végeredménye oda megy ki, hogy a sajátlagos magyar bölcsészeti csak görög minta után lehet kifejtetni, mint Szontagh Gusztáv és Hetényi óhajtották. Kapható L a m p e l Róbert bizományában s ára 30 kr.

— „Az ősgermanok vallása“ czim alatt jelent meg egy mythologiai tanulmány Vida Aladár tanártól Eperjesen, mely vázlatban az egész német mythológiát ismerteti. Ára 15 kr.

— Az 1875-ik évi törvények gyűjteménye hivatalos kiadásban megjelent Vodianer F.-nél, mely 8-rétű és kis 16-rétű alakban. Az előbbi kiadásból a IV. füzet, az utóbbi formatumából a II. füzet került ki a sajtó alól. Áruk külön-külön 50 kr.

— A m. tud. Akadémia könyvkiadó hivatala részéről mindazon vidéki pártoló-tagok, kik a „Könyvkiadó vállalat“ kiadványait utánvételel mellett rendeltek meg, értesítettnek, hogy az illető példányok részökre már szétküldtek. Figyelmeztetnek egyzersmind arra, hogy a csomagok kiváltására a postahivatal által határidőül a szállítólevél bemutatását követő 14 nap van szabva, mely időtartam lefolyása után a ki nem váltott csomagok ismét Budapestre visszaküldetnek, miáltal a m. tud. akadémia illetéktelen kiadásokkal terhelhetik. Végül, ha a címzetteknek netán tévedések mutatkoznak, vagy zavarokat, azokról a m. tud. akadémia könyvkiadó hivatalát — a szétküldések pontos eszközölhetése végett — minél előbb tudósítani sziveskedjenek.

— Az „Othon“ című folyóirat augusztusi füzeté a szerkesztő Szana Tamás „A ki senkit sem szeret“ cz. elbeszélését, Tóth Edétől költeményt, Csukássy-tól a „Népszerű tudományos írók“ cz. cikket, Sandriétől „Liliana“ cz. francia beszélyt, s számos kisebb irodalmi közleményt tartalmaz.

— A nemzeti színházban aug. 7-én volt az első előadás a szünidők után. „Tannhäuser“-t adták új szereposztással, nagy közönség előtt. Az előadás a sikerültebbek közé tartozott, mind a magánénekesek, mind a karok friss hanggal kezdvén meg működésüket. Ellinger és Kőszegi újra meglepték a közönséget erőteljes hanguk által, melyen nem tud kifogni az idő. Erzsébet szerepét Tannerné énekelte ezuttal először, hatással. A zenekart Erkel Sándor vezényelte. — Vasárnap a „Csikós“ került színpadra telt ház előtt. Blaháné és Tamási sok tapsot arattak, bár az utóbbi hangját megviselte a sok vendégszereplés. — Hétfőn Hugo Károly „Baró és Ban-

kar“-ját adták. Arthur szerepében ez alkalommal Szacsyay Imre, a kolozsvári színház fiatal tagja mutatta be magát. Ő a színpadi alakja, rokonszenvet arca van, de hangja merev s nem alkalmas a szenvedély kifejezésére; Arczjátékában és szavatalában az egyhangúság volt kirívó. A kis számú közönség megtapsolta a vendégszereplőt.

— A népszínház külsége már teljesen ment az állványoktól, belsejében pedig most végzik a kárpitosok az utolsó munkát. Az igazgatóság már a jövő hét elején megnyitja irodáját. Eddig a zenekar, az énekkar és tánckar nagyobb részében van, s a szerződöttetéseket nehezebb részén is tustelek. A társulat szeptember végén együtt lesz, s azonnal megkezdik a próbákat az első idők játékrendjéből. A megnyitó előadás három kis darabja: egy kis népszínmű, egy bohózat és egy operetta. Az első a magyar vidékről, a második a fővárosból, a harmadik a multból (Mátyás király idejéből) veszi tárgyát s a budai hegyek egyik kiránduló hírességének a „Szép juhásznő“-nak eszós kedvvel szól E megnyitó előadás október hó 15-dikére van kitűzve. Vegyes darabokat azért adnak elő, hogy mindjárt első este bemutatassák a társulat erőit. A tulajdonképi első színmű előadást Tóth Kálmán „Az ördög vánkosa“ című három felvonásos népszínműje fogja képezni, melyet a szerző e napokban fejezett be. E színművet a népszínház igazgatója — hir szerint — negy- száz darab arany tiszteletdíjon szerzte meg.

— A budai szinkórben szombat és kedden egy eddigéle nálunk ismeretlen Offenbach-féle operette, „A papagály“ került színpadra, melynek szövege eléggé mulattató, zenéje pedig — leszámítva, hogy benne itt-ott már Offenbachféle operettekől vannak motívumok földolgozva — kellemes. Az előadás mindkét ízben eléggé sikerült. — Szerdán „Stradella“ dalmű került színpadra, melyben Scholasternek újra alkalma nyílt bemutatni kellemes tenorhangját.

— A muzeum képcsarnokában közelebb két régi és roppant nagy szobrot helyeztek el. A horgany- és ólomvegytőlöntött szobrokat Pozsonyól szállították le, hol a székesegyház oltáránál kétfelől állottak. Imádkozó anyagok mellre kulcsolt kezekkel és kiterjesztett szárnyakkal. A test tagjainak plastikai csinját, a ruharedőzetet, a szárnyak tollazatát s a göndör hajzat finomságát szakértők igen dicsőrik. Felállításuk igen sok nehézséggel járt, mert 140 mázsányi súlylaly bírnak. Kár, hogy az egyik darab jelentékeny sérülést szenvedett.

Közintézetek, egyletek.

— Az országos képtárakat szorgalmasan rendezik, s először is az Eszterházy-képtárral lesznek készen, mely még e hóban megnyílik. Ide helyezték el most a nemzeti muzeum képtárának legbecsebb régi műveit, számszerint százon felül. Ezek, iskolák szerint osztályozva, nagyon emelik az Eszterházy-féle múkincsek tekintélyes csoportozatát. Az újabbkori festményeket (a mult századbelieknek kezdvén a számítást) átvitték a muzeumi képtárba, körülbelől 50—55 darabot. A muzeumi képtár érdekessége tagadatlanul vesztett az akadémia palotájába átszállított múkincsek által, de e képtár a modern festészet csarnokainak kell most már tekintenünk és számitanunk, hogy évről évre gyarapodik. Itt még a rendezés munkálatait meg nem kezdtették, mert a víz-fűtéshez szükséges csövek elhelyezése hosszabb időt igényel. Októberig ez elkészül, s csak aztán következik a képtár tulajdonképi rendezése, melyet Ligeti Antal jeles művésznk végez, s novemberig el is akar vele készülni. E képtár ezental állandón nyitva lesz, miután télen át fűteni lehet.

— A magyar philologiai társulat aug. 6-kán tartotta közgyűlését, melyen Thewrewk Emil elnökölt, szólvá egyuttal a társulat hét havi működéséről is. A tagok száma jelenleg 136, s az üléseken eddigéle 17 értekezés olvastott föl. A megnyitó beszéd után Szamosi kolozsvári tanár egy művet ismertett, melyen 14 év óta dolgozik, czime a klassikai-philologia története Magyarországon. Végül ajánlja, hogy a társulat szakközönyt adjon ki. Az indítványt elyben elfogadtatott; kivételén a körülmények határoznak. Aztán Hampel József muzeumi ör értekezett a muzeum régiségi osztályának

nevezetes gypszöntény gyűjteményéről. Végül a közgyűlés újabb megválasztá a leképzett tisztviselőket, mivel az ülés véget ért.

Egyház és iskola.

Az orsz. középtanodai tanáregyesület az évi közgyűlést Budapesten tartotta meg f. hó 5-7 napjaiban mintegy 150 tag jelenlétében. A közgyűléssel kapcsolatban országos rajzkiállítás is volt, melyről elég legyen felemlítenünk, hogy összesen 50 középtanodai tanár nevének kiemelésével 36 kitüntető s elismerő okmány lón kiállítva. Egyes vidéki gimnáziumok és reál-tanodák működése e téren meglepő jelenséget mutat. A közgyűlés egyik legfontosabb határozata volt, hogy már a jövő év folyamán alatt megfog indítani egy akadémiai vagy természettudományi vállalatot hasonló gyűjteményt, melynek célja leendő jó és hasznos ifjúsági művekről gondoskodni s ezáltal a népkönyvtárak alapját is megvetni. A magyar polgári fiu iskolák jelen szervezetét a tanítók egyhangulag elvetették s igen nagy többséggel kimondták, hogy azok nagy változtatandók meg, hogy felső népiskolákká alakítsanak át. A jelen közgyűlésen kimondták a tanárok azon óhajukat is, hogy a reál-tanodai tantályomat részét növendékek a tudományos egyetem, természettudományi s orvosi fakultásban rendes hallgatók gyanánt feleltessenek. Az egyesületnek jelenleg mintegy 750 tagja volt s anyagi tekintetben igen jól áll. A közgyűlés az alapszabályokat is tetemesen megváltoztatta, s többek közt a választmány tagjainak számát 12 fővárosi s 12 vidéki tag helyett 24 fővárosi s 36 vidéki tag számában állapította meg s kimondotta, hogy az egyesület rendes tagjai közé ezáltal a tanítóképzései s polgári iskolai tanároknak is bevétessek, s rendkívüli tagja más művelt nő is lehessen. A tisztikar következőleg alakult meg: Elnök: Berecz Antal. Alelnök: Hofer Károly. Első titkár: Köpönyök. Második titkár: dr. Erdő Béla. Pénztárnok: Mayer József. Könyvtárnok: Landau Alajos.

Az országos mintarajztanoda és rajztanárképzede szépen zirta be a tanévét a növendékeknek a lefolyt évben készült munkáiból rendezet kiállításal. Az elemi és ábrázoló mértani dolgozatok, az építészeti s ékítményes és iparművészeti rajzok és vázlatok, majd a domború minták után rajzolt és festett rajzfelülmények, s az ugyancsak előminta után rajzolt egész alakú tanulmányok, s végre a fametszetek, oly érdekessé tették e kiállítást, hogy több tekintetben nem jogosultak azok véleménye, kik e jól vezetett országos intézettel sokat várnak hazai művészetünk ügyére nézve. A kiállítás meglehetősen hű képét adta a tanítás egész folyamának, s arról tett bizonyosságot, hogy a fejledező művészet a növendékekben nem marad fejedelméletlenül, sőt egyes növendékeknel — nagyobbat — még a városulva — a tanulmányok már művészi erejűek s szépen mutatkozik. A kiállítás jutalmak közül minden ágnak s minden osztálynak jutott s a következők növendékek részeseülé kiüntetésben. 1. A figurális rajz és festés szakmájából: Gyárfás Jenő, Biczó Géza 4-ed évesek. Boross Gyula, Lінде János, Margitay Tihámér, Stetka Gyula 1-ső évesek. Tomasek Emma, Jakob Sarolta 4-ed évesek. 2. Az ékítményes és iparművészeti rajz szakmájából: Gyárfás Ferencz, Gyárfás Jenő, Dömötör László, Streitmann Antal, Boros Gyula 4-ed évesek. Lінде János, Stetka Gyula 1-ső évesek. 3. A mértani rajzok szakmájából: Gyárfás Ferencz, 4-ed éves, Rhédey Ferencz 1-ső éves. 4. A távlati rajzok: Gyárfás Ferencz 4-ed éves. 5. A mértani mód szerinti rajzok: Dömötör László, Schlesinger Dávid 4-ed évesek. Hochrein Lajos 2-od éves. 6. A fametszés szakmájából: Jeszenszky Gusztáv 1-ső éves.

Az orsz. mintarajztanodába a vallás- és közoktatási miniszter Ranschler Lajost az ékítményes és iparos rajzolás rendkívüli tanárát rendes tanárrá, Greguss Jánost, a figurális rajz tanszékének segédtanárát rendkívüli tanárrá, és Huszár Adólf szobrászt az intézet szobrászati tanszékénél (Izsó utódjál) helyettes tanárrá nevezte ki. — A budapesti belvárosi főreál-tanodánál a magyar és német irodalom tanszékére Harrach Józsefet választották meg, ki eddig is segéd-tanára volt e tanintézetnek. A zergutezai reális iskola matematikai tanszékére pedig Eberling Józsefet választották meg.

A közoktatási miniszteriumhoz a kath. egyházi ügyek előadó-jává s osztálytanácsossá Hidas Kornél, esztergom-főszékesegyházi tiszteletbeli kanonok s a nagyszombati érseki növelde és főgymnasium igazgatója nevezetett ki. Eddigi pályájáról ezt írják: Komáromban született 1828 jun. 11-én, s pappá 1851-ben szentelték. Egy kevés ideig Nyerges-Ujfalun káplán volt, de már 1852 október elején Nagyszombatban vittek tanárnak s azóta folyvást ott működik.

Haynald Lajos érsek Bácsban, saját költségén, nagy leánytanodát építtetett. A gondosan, sőt fényvel berendezett intézet az iskolának gondozására lesz biva.

A bécsi keleti akadémiában, a hol diplomatiai pályára készülő ifjakat képeznek ki, e napokban tartották meg az évi vizsgákat. Négy ifjú tünt ki legjobban, kiket a jelen volt előkeztetés tudományi vállalatot hasonló gyűjteményt, melynek célja leendő jó és hasznos ifjúsági művekről gondoskodni s ezáltal a népkönyvtárak alapját is megvetni. A magyar polgári fiu iskolák jelen szervezetét a tanítók egyhangulag elvetették s igen nagy többséggel kimondták, hogy azok nagy változtatandók meg, hogy felső népiskolákká alakítsanak át. A jelen közgyűlésen kimondták a tanárok azon óhajukat is, hogy a reál-tanodai tantályomat részét növendékek a tudományos egyetem, természettudományi s orvosi fakultásban rendes hallgatók gyanánt feleltessenek. Az egyesületnek jelenleg mintegy 750 tagja volt s anyagi tekintetben igen jól áll. A közgyűlés az alapszabályokat is tetemesen megváltoztatta, s többek közt a választmány tagjainak számát 12 fővárosi s 12 vidéki tag helyett 24 fővárosi s 36 vidéki tag számában állapította meg s kimondotta, hogy az egyesület rendes tagjai közé ezáltal a tanítóképzései s polgári iskolai tanároknak is bevétessek, s rendkívüli tagja más művelt nő is lehessen. A tisztikar következőleg alakult meg: Elnök: Berecz Antal. Alelnök: Hofer Károly. Első titkár: Köpönyök. Második titkár: dr. Erdő Béla. Pénztárnok: Mayer József. Könyvtárnok: Landau Alajos.

Balesetek, elemi csapások.

Tűzvész volt mult pénteken, Biharmegyében, Ér-Endrén. Mindjárt az első kigyuladt házban emberélet veszett el. A szolgálat ugyan egy kis gyermekkel karján a pingeczebe menekült, melynek teteje szinte lángban állott. A pingecze-lyukon betoluldo füst elkábita a leányt s összerogyott a lépcsőkön, honnan a segélyre siető emberek félig meghalva vonszolták ki. Az alig 4 hónapos gyermek azonban megfult a füstben. A szerencsétlen anyát annyira meghatotta e szomorú eset, hogy megőrült. A tűz továbbterjedésének az összefutó emberek nem bírtak ellenállani s rövid idő alatt 14 ház állott lángban. Az általános rémület és zavarban még a legszükségesebb oltási kísérletek sem alkalmaztattak.

Mi ujság?

Képviselőválasztások. Zala- és Bácsmegeyében, a hol elkéstek a választók összejárásal, aug. 10-én és 11-én történtek meg a képviselőválasztások. Zalamegyében: Nagy-Kanizsán Csengery Antal, Zalaegerszegen Nagy Károly, Tapolczán Kerka-poly Károly, Csáktornyan Molnár István, Keszthelyen Falk Miksa, Szent-Gróthon Haczky Kálmán, Baksán Királyi Pál választottak képviselővé. Az alsó-lendvai és letenyei kerületben a választás nem vezetett eredményre, s új szavazás lesz a legtöbb szavazatot nyert két jelölt: amott Virava és Szalay Mihály, emitt Koch Adolf és Remete Géza közt. — Bácsmegeyében: Apatinban Schmausz Endre, Verbászon Kármán Lajos, Bács-Almásban B. Rudics József, Hódsgón Rónay István, O-Bécsén gróf Ráday Gedeon, Ó-Kanizsán Zákó Sándor, N-Palánkán Gromon Dezső, Ó-Moraviczán Vojnics Jakab, Rigycsán Tóth Vilmos, Titelem Miletics Szvetozár választottak meg képviselővé; a kulpini kerületben új szavazás lesz Dimitrievis Milos és Mudrony Pál között. A Zala- és Bácsmegeyében megválasztott képviselők mind a szabadelvű pártokhoz tartoznak, az egy nemzetiségű párti Miletics Szvetozár kivételével. — Szászsebestszék két kerületében még csak 16-dikán ejtik meg a képviselőválasztást.

Báró Sina Simon, e jótékonyága és emberszeretetről országsszerte ismert főúr, jelenleg halálosan beteg. A köztiszteletben álló báró Rappoltkirchben fekszik, hová még a nyár kezdetén azon reményben vittek, hogy a vidéki levegő javára fog valóni. Fájdalom, e remény nem teljesült. A báró a legmagasabb fokú vízkórban szenved. Kedden le kellett fűrészelni jegygyűrűjét, mivel ujjai a víztől nagyon megdagadtak. A beteg ágyánál csaknem szakadatlanul virrasztanak felesége: született Ghika hercegné, és négy leánya: de Castris hercegné (Mac-Mahon ánya) Ypsilanti hercegné, Maurocordato hercegné és Wimpffen grófné. Ez utóbbi férje Marienbadból Rappoltkirchbe hivatott.

Gróf Lónyay Menyhért az őst hírszerint egy francia fűrdőhelyen, Biarritzban fogja tölteni. A tavasszal pedig Gábor fiával a fladelfiai nemzetközi kiállításra megy, és azon év legnagyobb részét Amerika beutazására használja fel; mint állítják, könyvet is szándékozik írni Amerikáról.

Ranolder veszprémi püspök közelebb érdekes ajándékot kapott a királynétől. Ugyanis Ö Felseje neki ajándékozta azt a drága öltönyt, melyet a koronázásakor viselt, s Ranolder püspök most abból a székestemplomnak egyházi ruhákat készített. Tudvalevőleg a veszprémi püspök egyszermind a magyar királyné kancellárja is.

Kinevezés. Bittó Kálmán volt országgyűlési képviselő miniszteri tanácsossá nevezetett ki a honvédelmi miniszteriumhoz.

A budai árvízkarosultak javára még mindig érkeznek adományok. Közelebb London városának főpolgármestere küldött 5000 frtot, mint első eredménye az ö elnöklet alatt működő bizottság gyűjtéseinek. — Az Esterházy család paranosoka Zarából Kammermayer polgármesterhez 250 frtot küldött a budaiak részére. Az összeghez csatolt magyarul irveltében előadja az ezredes, hogy a legénység, mely nagy részt budapesti fiukból áll, minden felszólítás nélkül gyűjtötte össze az ország napjeldjából szerencsétlen földieinek segélyezésére. — Konstantinápolyban gróf Széchenyi Ödön gyűjt e célra az osztrák-magyar követség s a gyarmat tagjai között. — Az Egyiptomból küldött 17 ezer frank gyűjtésében, mint Kairóban írják, legfőbb érdeme Blum D. ottlakó hazánkfianak van, ki személyesen tisztelgett az alkirálynál s másoknál. — A jun. 26-diki szerencsétlenségnek egy új áldozatát csak most találták meg. Ez Guba Péter földbirtokos, ki a vész napján a délutáni órákban a budaörsi uton az u. n. polgár-hegyi völgyben fiával dolgozott s a vízáradás alkalmával eltűnt. Azon a helyen szerdán este a víz lecsapolás alkalmával egy hulla találtatott, melyen bár egyéb lényeges ismertető jele nem volt rajta, öltönyéről mégis Guba Péter hullájának ismertetett fel. — A vérmezőn tudvalevőleg a jun. 26-diki ár annyi iszapot, követ és törmelékét hordott össze, hogy azóta nem tarthatott ott gyakorlatokat a katonaság. Most egy átiratban a főparancsnokság megkereste a fővárost a vérmező kitisztítására, a mi annyival költségesebb lesz, mivel oda a mentési munkálatok folytán is sok földet és iszapot hordtak.

Viktoría regia nevű érdekes növényről mult számunkban közölt ismertetéshez még a következő adalékok vették: Mikor Viktoria angol királynénak a neki felajánlott Viktoria regia egy pompás példányát bemutatták, az üvegházban fehérbe öltözött kis leánykát állítottak a növény egyik levelére, a mi korralt telt billikomot nyujtott a belépő királyné felé.

Uj magyar állampolgárok. Levinszky József, a bécsi udvari színház egyik elsőrendű tagja és Prechisen Olga kisasszony, a prágai színház tagja, Szilassy István pestmegyei alispán előtt közelebb tették le a magyar honpolgári esküt. Nevezettek közelebb egybe fogtak kelni, miután Bécsben nyílt titok, hogy Levinszky elvált nejétől.

Az atletikai klub szerdán este választmányi ülést tartott a balaton-füredi versenygyaloglás ügyében. A klub titkára Császár Ferencz, ez alkalommal előterjeszté vizsgálata eredményét. Beutazván az atletikák által érintett vidéket, a titkár csakugyan meggyőződött, hogy Virágh Lajos Kis-Keszinéi kocsiira ült. Virágh e körülményt a választmány előtt ugyan tagadta, de zavarosan és ellenmondón felelvén, tagadását nem vehették figyelembe annál kevésbé, mert a fuvaros, a ki szállította, ráismert fényképére. A a választmány Virághot, mint a ki megszegte adott szavát, egyhangulag kizárta az atletikai klubból. Ezután a díjak kiosztása következett, az első Porzolt Lajos, a második Bendik István, a harmadikat a 4-iknek, Virágh után beérkezett Balassy Endre nyerte meg.

Gyalogverseny-társulat alakult vasárnap Debreczenben. A társulat f. hó 29-én fogja megtartani a gyalogversenyt Debreczentől Nagy-Váradig, melynél az atletikai klub verseny-szabályai lesznek kötelezők.

Evezés Budapestről Bajáig. Két angol: Crosse és Parks, kik a „Duna“ nevű budapesti hajósegylet tagjai, közelebb két nap alatt leveztek Budapestről Bajára. Napjában kilencz órát töltöttek a vizen s első nap Földváron pihentek meg. Több mint százharmincz angol mértföldet tizennyolcz óra alatt eveztek át a Dunán. Az

evezésben és kormányzásban szabályosan változtatták föl egymást. Hajójukon angol zászló volt. Baján a folyam partján sokan várták őket s élénken üdvözölték. Rövid pihenés után O'Meara angol mérnökkel ültek be ismét a csónakba, s a Ferencz-csatornára tovaeveztek. — Gr. Széchenyi Ödön, ki jelenleg Konstantinápolyban szervezi a tűzörséget, a török kormány megbízása folytán mindazon gépeket és szerzőmokat, melyek a konstantinápolyi tűzoltók felszerelésénél mintául szolgálnak, egy budapesti gyárban készíttette el. Mind e tárgyakat először a helybeli tűzoltók fogják kipróbálni s csak ha jóknak találják azokat, akkor küldik el Konstantinápolyba. E gépek és szerzőmok nagy részben már készen vannak, s a jövő hónap közepén itt nyilvánosan ki fognak állíttatni. Széchenyi gróf, ki csak a jövő évben hagyja el a török fővárost, 800,000 ft értékű megrendelést helyez kilátásba Konstantinápoly részére, ha a mintaszerek sikerülni fognak. A legutóbbi időben a budapesti tűzoltók is kaptak egy kitünő oltó szerzőmát, egy 83 láb magas mászólétrát tudniillik, mely rendkívüli hosszúsága mellett is igen könnyű s két ember által könnyen kezelhető. A tűzoltók ennek segélyével a legfelsőbb emeletre is feljuthatnak. A létrát a fővárosi tűzfelügyelő Krause Valdemar tervezte.

Iparkiallítás Újvidéken. Az újvidéki ipar-egyesület által rendezett iparkiallítás aug. 14-én nyílik meg. — Rejtélyes gyilkosság a fővárosban. Nagy izgalomban tartja a főváros lakóit egy vakmerő gyilkosság, melynek a milliomos Erny György lett áldozata, aki csütörtökön reggel szobájában véreben találtak. Erny városszerte ismert öreg ur volt (74 éves), ismert gazdagságáról és zsugorságáról egyformán. Háza van a Széchenyi-terén és a kigyó-utczában. Kigyó-utczai házában lakott egy második emeleti szük lakásban. Noha rokoni tanácsolták, senkit sem vett magához, sajnálva a költséget. A házmester szolgálta ki. Szerdán délután négy órakor látták utóször elmenni hazáról, de fél óra múlva visszatért. Csütörtökön reggel a házmesternek — ki takarítója volt — hiába zörgött aajtán; végre gyanusnak találták a dolgot, s rendőrségért küldtek, s felnyitatták az ajtót. Ott találtak az első szobában a gazdag embert megölve. Felöltözve feküdt ott holtan, jobb kezében nyitott tollkessel, mely azonban nem volt véres. Mellette véres keztyű. Aranyórája és láncza hiányzott, de kezén ott volt a gyémántgyűrű. Feje baltával összevagdálva, szíve táján hat mély seb. Aligha védelmezte magát s tollkését is alkalmasint a gyilkos szoritá markába. A gyilkos mennyi pénzt vitt el, nem tudni. Mondják, hogy 2300 frtja volt az öreg urnak kéznél s azzal adót akart fizetni. Különben minden pénzét a kereskedelmi bankba rakogatta. A szobájában álló vasládkat pedig a lakatos sem tudta kinyitni. Mondják, hogy uszoráskodásai által magának nem kevés ellenséget szerzett; meglehet tehát, hogy a tettét boszúból követé el valaki. Bizonyos gyanu senki ellen sem forog fenn, a rendőri nyomozások azonban egész elélylyel folyamatban vannak.

Öngyilkosság. Szontagh Tivadar nógrádmegyei földbirtokos, Szontagh Pál orsz. képviselő fivére öngyilkossá lett. Mint egy hétfőn Balassa-Gyarmatról érkezett magántávirat jelenti, főbe lötte magát. A tett indokairól és részleteiről a távirat nem ad felvilágosítást.

Boros László ref. tanító 1 frt. — Budapestről Lintbauer Antalné 1 frt. — Hantaházról Kőrössy József gyűjtése 17 frt. (Ez összeghez járultak: Preisler Antal 10 frt., Ludvig János 3 frt., Haber Antal 2 frt., Kőrössy József 2 frt.)

A VI-ik közlemény összege: 25 frt. A „Vasárnapi Ujság“ szerkesztőségénél begyűlt eddig összesen 358 frt 66 kr. és egy darab ezüst tallér.

Halálozások.

Szerelmei Miklós, 1848-49-diki honvédezedes, f. hó 5-dikén hunyt el hosszas szenvedés után. A boldogult többek között arról nevezetes, hogy a komáromi várban az ostrom ideje alatt a magyar bankjegyeket készíté. Sokáig élt menekülése után Londonban, hol több kiváló technikai találmány által becsületet szerzett a magyar névnek.

Révész György akadémiai festész f. hó 10-én halt meg Satoralja-Ujhelyen, élte 55-dik évében. Szegény sorsu szülők gyermeke volt, a ki mázolásai hajlamaiért sokat szenvedett a szülői házában, míg nem Timári plébános ajánlatára Popovics munkácsi püspök, majd később Bernát Zsigmond magukra vállalták kiképeztetését. Bécsben és Olaszországban tanult. 1848-ban honvéd lett, és századosig vitte. Aztán huzamos ideig Münchenben élt, hol tökélesíté magát művészetben. 1873-ban nagyon elkéséríté, hogy a bécsi kiállításra szánt műveit nem fogadta el a bíráló bizottság.

Barina Vendel, íróné néven Kuthen, f. hó 3-án hunyt el Tápió-Györgyön, hol r. kath. lelkész volt. Kuthen főleg a hatvanas években önénebb irodalmi tevékenységet fejtett ki, s lyrai költeményei által tette nevé ismertté. A Bach-korszakban egy hazafias vers miatt elrendelték befogatását, mitől csak a väci püspök közbenjárása mentette meg. Pár évvel ezelőtt a „Mátyás Deák“ című ultramontán irányú éleleap az ő szerkesztése alatt indult meg.

Részely István, a tiszavidéki vasut titkára, a társulat legjelesebb hivatalnokainak egyike, ki a közlekedésügy magyarosítása körül nem csekély érdemeket szerzett magának, f. hó 11-én hunyt el Budapesten.

Elhunyt még: Lasky Róbert német hírlapíró, a „N. P. Journal“ közgazdasági rovatvezetője, aug. 10-án élte 24-dik évében, Budapesten. — Varga László tanár, 29 éves korában, Ósurgón. — Paulay György né szül. Zahoray Mária, Paulay Ede színművész édes anyja, f. hó 8-án Budapesten. — Dr. Fazekas Sándor buzgó orvos Kis-Kun-Maján, f. hó 7-én, élte 36-dik évében. — Bajnai Vojnics Lajos, m. kir. honvédezedes, Pozsonyban, 72 éves korában. — Temeši Reitter Gizela, a nemrég elhunyt jeles mérnök 17 éves szép leánya, Budapesten.

Andersen Keresztély János, a világhírű dán meseíró aug. 3-án elhunyt Kopenhágában, élte 71-dik évében. Odenseben született szegény szülőköl (atyja cipész volt) s már gyermekkorában elment az atyai háztól. Verset már 12 éves korában írt. 1830-ban megjelent költeményei általános tetszésre találtak, regényei is sikert arattak, de világhírűvé csak meséi által vált, melyek minden művelt nemzet nyelvére le vannak fordítva.

Grabbe Krisztoforovics Pál orosz altábornagy és császári főhadsegéd, jul. 27-én hunyt el 70 évi katonai szolgálat után. Neve a magyar szabadságharcból is ismeretes, mikor egy külön orosz hadosztályt vezérelt.

Szerkesztői mondanivaló.

Vissza-visszanézek. Hogy jól „lehorodjuk“ érte: azt épen nem érdemi, mert van benne itt-ott a lyrai hangnak némi szeszessége. De azt a „mindössze is csekély kérest“ sem teljesíthetjük, hogy közzé tegyük. Az egész zavart, össze nem találó részekből áll. Néhol erőltetett s érthetetlen is; pl. e sorok: „Ijja gondolatim szárnyán Hozzád gyalogolni tértem S csalódni ivadón.“

Minek az ivadón? (ezt a helytelenül felkapott szót hogy lehet itt használni?) S mit akar a gyaloglással? nem értjük.

V. G. A fordítás valóban nem keveset nyert az átdolgozás által. Itt-ott még egy kis simítás s módját fogjuk ejteni, hogy közreadhassuk; csak hosszúsága hátráltat hamaros közlésében.

M-Vásárhely. K. S. Eljárjuk. — Zsoleza. V. I. Annak idején érdekes közlemény lett volna, de már akkor is idejét mulla, mikor vettük, a rajzollással pedig épen elkésett. Visszaküldjük.

Miskolcz. H. O. Az újabb küldeményt is köszönettel vettük s szokott sorsát várja.

Debreczen. I. P. Ily kérdéssel megvitatása mégis inkább helyén van napilapokban, s úgy írva, mint szándéka mutatja, nem fogják azt félremagyarázni.

— r. Az illető ur jelenti, hogy a mostani nem maradt D. napjára.

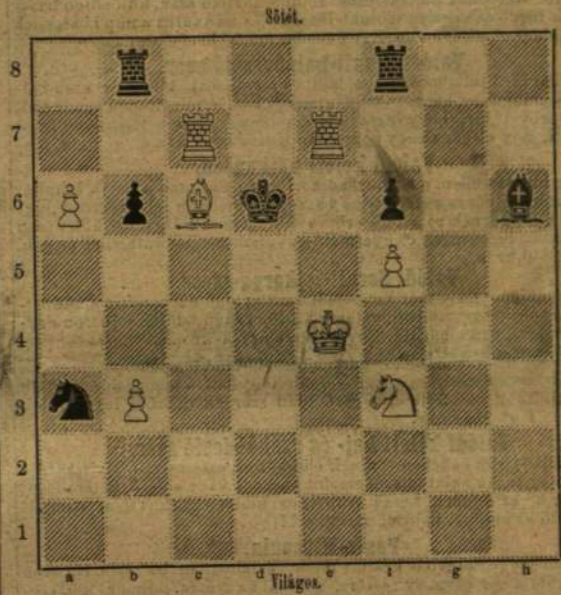
M-Vásárhely. L. Á. A példányokat elküldettük.

Drávának. Sajnáljuk, hogy nem mindenkor közölhetjük mind azt, a mit a közönlők közt sorozunk, de egy heti lapnak annyi mindenre kell tét szoritani, hogy egy-egy közleményt bizony sokszor kénytelenek vagyunk rövidíteni. Eltűnjük mi a nehezebb igazságokat is, de a tu-s-ötét színezést esüggesztő hatásnak tartjuk.

A. Gy. „Felejtésd e szivet.“ Ily gyarlóságokkal sem egy leányka szívat, sem az irodalom sorompóit sikerrel nem ostromolhatja.

SAKKJÁTÉK.

819. sz. feladv. Bayer Konrádtól (Olmützben).

Világos indul s a negyedik lépésre mattot mond.

814-dik számú feladvány megfejtése.

(Gold Samulól Bécsben.)

VII.	SSZ.
1. Kd8—e8	e6—e5
2. Fg3—d8	c6—e4
3. Kc8—b7	Kd6—d5
4. Kb7—e7 mat.	

Hogyan fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József. — Gelsen: Glesinger Zsigmond. — Sárospalotán: Gérecz Károly. — Debreczenben: Zagya Imre. — Sziget-Csepén: Mayer Károly. — Miskolczon: Hartmann testvérek. — Szabadkán: Kosztolányi Árpád. — A pesti sakk-kör. — Rövid értesítések: Miskolczon: Br. L. Feladványai nem közölhetők.

Nyilt-tér.*

NŐORVOS

Dr. WAGNER rendel 3—5-ig.

Koronaherceg-utca (uri-utca) 8.

* Az e rovat alatt közölttekért a szerkesztőség csupán a sajtótörvények irányában vállal felelősséget.

Tartalom.

O'Connell Dániel (arézék). — Süssünk éni. — Egy magyar nő harmadrólász év előtt. — Királynéknak lakás és fűrdőhelye Franciaországban (két képpel). — Julnyáj (képpel). — Dumai Bolgárszág és a Balkán, II. (képpel). — „A francia forradalom“ (vége). — A rejtelmes sziget (folyt. két képpel). — Egyezleg. — Melléklet: Götte Lyrai költeményei. — A pápai reform-egyház levéltára és régibb terítői. — A bétről. — Irodalom és művészet. — Mi ujság? — Adakozások. — Szerk. mondanivaló. — Nyilt-tér. — Sakkjáték.

Felölös szerkesztő: Nagy Miklós. (L. cukor-utca 11. sz.)

HETI-NAPTÁR.

Hónapi és hetinap	Katholikus és protestáns naptár	Görög-orosz naptár	Izraeliták naptára	Nap	Hold
15 Vasár.	augusztus 013 Nagy bold. assz. n.	012 Nagy b. a.	4 E 9 lesák	14	6. p. 6. p.
16 Hétfő	Rókus püspök	Jácintmá	4 Aristar.	15	6. p. 6. p.
17 Kedd	Liberat apát	Bertrám	5 Eusignius	16	6. p. 6. p.
18 Szerda	Ilona, Agapit	Ilona	6 Ir sziváltoz.	17	6. p. 6. p.
19 Csüt.	Thekla	Thekla, Márius	7 Dometius	18 B. lampael.	6. p. 6. p.
20 Péntek	István kir.	István kir.	8 Emilián	19	6. p. 6. p.
21 Szomb	Bernát, Felidia.	Bernát	9 Mátyás	20 Sabb. Ekeb.	6. p. 6. p.

Hold változásai. ☾ Utolsó negyed 24-én 2 óra 50 perczkor réggel.

Hölgyeknek nélkülözhetlen!

RAVISSANTE

Dr. LEJOSSE-től Párisban.

Csak a hivatalosan megvizsgált mérlegmentes, tisztá és teljesen ártalmatlan

RAVISSANTE

bir azon erővel, az emberi bőrt minden sérüléstől megmenteni, utóbbjoktól megóvni és szépségét e ifúságot biztosítani. Ha a Ravissante napokint egyszer az ujhegyre az arcra vagy más test-rezre dörzsölték, már a törülköző után tapasztalható a majdnem esodálatos hatás. Az arcon támadt ránczok és himlőhelyek elsimítottak. A Ravissante ifju arczsinál ide elő, a bőrt fehériti, tisztítja és finomítja; eltávolít legvékonyabb ide alatt sepiót, májfoltokat, orrvörösséget, a bőr minden tisztáltságait.

Már az első kísérlet után elhatározzák a t. hölgyek, jövőre csupán csak Dr. LEJOSSE világhírű "Ravissante"-ját használni.

Egy ávegolt ára 1 frt 50 kr. és 2 frt 50 kr. Postai küldésnél 20 kr. több.

Kapható nagyban és kicsinyben Budapesten:

Dr. LEJOSSE főraktárában, Kristóf-tér 1. sz. III. emelet

VERTESSY SÁNDOR ur, m. kir. udvari illuszter kereskedésben, Kristóftér 1. szám, és

HATSEK MIKSA, látszerész urnál, Váci-utca 8. sz. Vidéken a legtöbb gyógyszerárakban.

Vidéki rendelvények a legszigorubb titoktartás biztosítás mellett utánvéttel eszközöltenek.

EAU FIGARO

Société d'Hygiène Française Paris, Boulevard Bonne-Nouvelle 1.

Teinture speciale pour les cheveux.

Hasonlíthatatlan szer az őszülő haj rendezéséért. Az Eau Figaro sem a bőrt, sem a fehéreműt nem szennyezi be, az ősz hajnak előbbi természetes színét a haj bemázolása nélkül visszaadja, és a kenőst és olajt tökéletesen pótolja.

Ára 5 franc = frt 250.

Egyedüli raktár

Párisban FAY K.-nál rue de la Paix 9.; Budapesten: Vertessy Sándor, m. k. udv. ill. tizerészénél, Kristóf-téren 1 sz. alatt.

Levélbeli megrendelések pontosan (utánvétel mellett is) teljesítettek.

Angol patent kerti-fecskendő

A bécsi világiarat a kítőneknek bizonyult neve, melytől az országban, vagy egyes országban megjelenté tvolásra szöktevén a vizet, fűszereket, kertiakban, sőt tüzvegy-al almával előnyvel használják.

Kisebkek frt 10 80, nagyobbak frt 14, nagyok és egés nagyok frt 17, és 22, és 26.

Angol vállba függeszthető szivattyú

75 darabuk, frt 3.30, 4.50, 6.30.

Párisi üveg légyfogó-boríték, Páris mint a erőt kértit igen hasznosnak, nem kódi késziték, a legúj nagy mennyiségű, nem undorító, biztos fogásához. Darabja utatással 50 kr., csomagolás 25 kr.

Franczia színházi láteső mint távcsó, színházban, mint kőszitőnek nál, es utóbban egy irant előnyvel használható, mivel változható három üveglencsével van ellátva, közel fekvő, tovább, es legnagyobb tisztaságra. Darabja vállszíjjal ellátott, többe 25 forint.

Igen jutányos három kivonatu egyes táveső darabja 6 frt 50 krajczár.

Perly és társ londoni Jugszakhuzója a legkételesebb szer-zszám, bármely dugást, ha még oly erősen van leborított, könnyűséggel az üvegből kivenni. Darabja utatással frt 1.90.

Baroscep, új találmány, az időjárás előre biztosan jósó, egyszerű-mind hévmé-revel is ellátott legmére (barometer). Darabja frt 1.90.

KERTÉSZ és EISERT

Budapesten, Dorottya-utca 2. sz.

trabelli meghasok gyors kivale. Kiszitő szegyzetek borsatra.

12

évi siker minden kétség fölé helyezé. miszerint Thedo tanár

SZAKÁLL-HAGYMAJA

a legjobb és legoltsóbb szer, a szép szakállnövekedés előfőre.

Számítalanok, a legmagasabb állású férfiak közül is, szép szakállukat csupán ezen szernek köszönhetik.

Ezen szer a szakáll növekedését hihetetlen gyorsasággal elősegíti úgy hogy 16 éves fiatal emberek is, a legzavidebb idő alatt teljes és erős szakállt nyertek általa, a melyet a bizonyítványok ezrei bizonyítanak.

Miután számos semmirrevaló hamisítás ugyanazon név alatt áruba bocsáttatik, jó lesz arra figyelni, hogy minden csomag a felalálónak írten lenyomott pecsétjével legyen ellátva. Ára egy csomagnak 2 ft. 10 kr., postai küldésével 10 krajczár több.

Schwarzbóck, 1875. febr. 25.

Főrt József, gyógyszerész urnak, Pragában.

Szíves köszönetemet a szakáll-hagy maert; az igen hatásosnak bizonyult be, és én mindenkinék szívesebben ajánlhatom.

Hirt Károly J. s. k. építési vállalkozó.

Valódi minőségben kapható: Budapesten Török József gyógyszerésznél, király-utca 4. sz. Pozsonyban: Pisztory Bódog gyógyszerésznél, Mihálykapuán.

A legvakítóbb szépséget

a testnek az ifjító- vagy Hebe-szappan kölcsönai, a mely az emberi vizsgáldások terén törtent legnagyobb vivmányokkal működhetik. — A növény- és vegyi részeknek az embe- bőrre, idegei és szemre gyakorolt különböző befolyásának beható tanulmányozása vonta maga után ezen oly fontos felfedezést. — Csak az újabb korok sikerült feltáratni azt, mi után a legkételesebb kényű népek évszázadokon keresztül eredménytelenül kutattak, névszerint az idő nyomait az arczójuk el-tüntetni, és mindazoknak, kik azt óhajják egész életükre ifjú kinezést szerezni. A Hebe-szappan, a leghatalyosb fűszerek szőzetéből és egyéb, a szerves vegyzetet által nyert anyagok összetételéből álló mosdó-szer a legzavidebb idő alatt hatással bír, midőn is a szemekre a legjeteke-nyabb befolyással lévén, azoknak rendkívüli fényt kölcsönöz. Ezenfelül a szappan folytonos használata által a testnek egész idegrendszere meg-erősített, míg pedig kívülről befelé; miáltal a legnagyobb eredményt ugyszólván mindjárt közvetlenül a szappan használata után eredmé-nyezettett. Egy ily darab szappannak ára 60 kr. Kiszárlagosan kapható: **KERTÉSZ és EISERTNÉL**, Dorottya-utczában; **KURZ ALAJOS** papírkereskedésben a Hatvani-utczában; továbbá **SCHERENHOFER** gyógyszerésznél a Kristóf-téren és a készítőknél: Winkelhofer Amb. és Dr. Horváthnál, a nagy arany érem tulajdonosainál Grazban.

Minden háztartásban nélkülözhetlen egy jó takaréktűzhely!

A tisztelt közönség kíváló figyelmébe ajánlom a czéltől gyaramat és rak-taramat, mely ilyenek az-asztal és más alakban, vala-mint mindennemű kályha-kat és egyéb e szakba vági tárgyakat a legoltsóbb árak és elismert legjobb szerkezetek mellett dús választékban tartalmaz.

Megrendelések pontosan teljesítettek.

Brucky József, lakatos árú és tűzszerműtő-gyáros Budapesten, IV. ker. (belváros) halter 4. sz.

Eladás nagyban és kicsinyben.

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi látóvet kiadásában Budapesten (egyetem-utca 4-ik) megjelent és minden könyvtáraknál kapható!

A magyar váltójogi eljárás.

Az 1840-ki 1844-ki törvényekkel, országbírói értékesíték határozatai és némely újabb igazságügyi ministeriumi rendeletek a legújabb törvény szerint.

Rendszeresen előadva, példákval és irománytákkal ellátva különös tekintettel az osztrák váltójogi eljárásra.

Irta **Dr. KARVASY ÁGOST.**

Negyedik a legújabb törvényekhez alkalmazott kiadás. (Kis 8-rét, 168 lap.) — Ára fűzve 1 frt 20 kr.

Magyar Szent Erzsébet élete.

Irta **dr. TOLDY LÁSZLÓ.**

Képekkel illusztrálva. Ára fűzve 80 kr.

KOGLER J. N.

Általános vagy elméleti államtan (3-rét, 288 lap.) Fűzve 1 frt 60 kr.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapest (egyetem-utca 4) megjelent és kapható:

A MÉTER-MÉRTÉK ISMERTETÉSE

és az új mértékekkel való számolási mód.

Tanodai és magánhasználatra készitette **Dr. LUTTER NÁNDOR.**

Harmadik kiadás. — Ára fűzve 40 krajczár.

A MÉTER-MÉRTÉK

a magyar korona országában.

A hivatalos adatok nyomán összeállitva. Pénztárca-kiadás. — Ára fűzve 10 kr.

Vasárnapi Ujság.

Budapest, augusztus 22-én 1875.

34-dik szám. ELŐFIZETÉSI FÜLTÉTELEK: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft. Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft., félévre 4 ft. Csupán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft., félévre 3 ft. **XXII. évfolyam.**

HIRDETÉSEK DÍJA: Egy hatszor hasábozott petit sor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 15 krajczár; többszöri igtatásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden igtatás után 30 krajczár. Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Haasenstejn és Vogler Wallfischgasse Nr. 10, Mosse R. Seilerstätte Nr. 2 és Oppellik A. Wollzeile Nr. 22.

A SZERB FEJEDELEM és JEGYESE.

Az ifju szerb fejedelem életének ismét oly forduló pontjához ért, midőn az európai hírlapirodalom figyelmét épen ugy magára vonja, mint már két előbbi alkalommal. Első ízben akkor, midőn 1868 júniusában Obrenovics Mihály Topesiderben meggyilkoltatván, Szerbia oly kétséges helyzetbe jutott, melyből csak legjobb fiainak gyors és bölcs elhatározása mentette ki, összehíván a szkupcsinát s a meggyilkolt fejedelem utódává jelölvén ki annak kis unoka-öccsét, Obrenovics Milánt. Másod ízben akkor, midőn az addig kiskoru fejedelem elérvén nagykorúságát,

a mellé rendelt ideiglenes kormányzósg megszűnt s az ifju fejedelem maga vette kezebe a legfőbb kormányhatalmat.

Midőn fejedelemmé kikiáltatott, festői népvonasság által kísértette lépett a szkupcsina elé, s a következő szerény és szép szavakat mondá:

„Bár még ifju és gyöngye vagyok, de minden eröm s tehetségem arra lesz fordítva, hogy a népet boldoggá tegyem.“

Az ifju fejedelem erejét és tehetségét csakugyan arra fordította. A modern alkotmányos államok mintájára rendezte be országát, melyben szabad a vélemény s a nemzet szabadon választott képviselői adnak kifejezést a nép kívánatainak, s a többségükből alkotott felelős kormányval

hajtják azt végre. S a számos kormányválság mellett is, melyeknek Szerbia Milán trónralépte óta kitéve volt, a nemzet sokat haladt ugy anyagi, mint szellemi tekintetben s megindult benne az átalakulás ama esendes folyamata, mely hivatva van Szerbiát a nyugati miveltt államok útjára vezetni.

Szerencsétlensége az, hogy kellő közepén fekszik Európa „lőporos kamrájának“, mint a diplomaták az aldunai tartományokat nevezik, s nem zárhatja el magát egészen ama kalandos eszméktől, melyekkel a fizetett igazgatók és önkénytes rajongók a szláv nyelvek valamelyikén beszélő népeket eltöltik, s bennök a nagy szláv birodalom megalakitása iránti vágyakat szitják és

KEOSKO NATALIA.

MILÁN FEJEDELEM.

Jó és tartós munkáért jótállás biztosittatik!

SCHULHOF ADOLF

Budapest, országút, Károly-kaszárnya 24, ujonnan berendezett nagyszerű czipőgyári raktárában,

legnagyobb választék nagyban és kicsinyben:

Hölgyeknek:

Comodezspók, fin. eberlasting v. bőrből 1 frt 1.20.
Comodezspók legfin. bőr v. eberlasting, sarkal és nagy esokorral 2 frt.
Czugas topán eberlastingból 6" magas szárral és lakk-orrall, legfin. faj, 3 frt 50 kr.
Finom bőr czugas topán, 6" magas szárral lakk-orrall és erős dupla talppal 4 frt.

Úrnaknak:

Comod-czipők finom bőrből 1 frt 80 kr.
Legfin. zergebőr-topán lakk-orrall 4.80.
Különb. borjubőr (vixos) vagy agrin-bőrből, erős dupla talppal, legtartósabb faj 5 frt.
Leányok, fiúk és gyermekek számára mindenneműben 1 frt 50 krtól 3 frtig.

Vidéki rendelvények utánvétel mellett gyorsan és pontosan eszközöltenek.

Kiadja és nyomtatja a Franklin-Társulat magyar irodalmi látóvet kiadásában Budapest (egyetem-utca 4) megjelent és kapható!